

**A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRÁNAK
1994. ÉVI BESZÁMOLÓ JELENTÉSE
ÉS 1995. ÉVI PROGRAMJA**

BUDAPEST

1995

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA ÉVI JELENTÉSEI

15.

Összeállította: Fekete Gézáné

ISSN 0230-7545

Tartalomjegyzék

I. A KÖNYVTÁR IGAZGATÁSA, SZERVEZETE, SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYA	5
1. Igazgatás, szervezet	5
2. Létszám	8
3. Végzettség, szakképzettség	9
4. Bérezés, jutalmazás	9
II. ÁLLOMÁNYGYARAPÍTÁS, KIADVÁNYCSERE	10
1. Évi gyarapodás, állomány 1994. dec. 31-én	12
2. Gyarapodás szakok szerint	12
3. Gyarapodás eredete	13
4. Gyarapodás módja	13
5. Nemzetközi kiadványcsere forgalom	14
6. Cserekapcsolatok	14
III. KÖNYVTÁRGÉPESÍTÉS	16
IV. FELDOLGOZÁS, KATALÓGUSÉPÍTÉS	17
1. Címleírás, osztályozás	18
2. Katalógusépités	18
V. OLVASÓSZOLGÁLAT	19
1. Könyvtár használói	19
2. Használók tudományos fokozat és foglalkozás szerinti megoszlása	20
3. Központi Olvasószolgálat használóinak megoszlása a használat módja szerint	20
4. Szolgáltatási alkalmak	21
5. Állományhasználat	21
6. Könyvtárközi kölcsönzés	22
VI. RAKTÁROZÁS, ÁLLOMÁNYVÉDELEM	22
1. Raktározás	22
2. Állományvédelem	22
3. Kötészet	23
VII. INFORMÁCIÓELLÁTÁS	24
1. Előfizetők száma és a szolgáltatás típusainak megoszlása – SCI	25
2. Szolgáltatások előfizetési árai – SCI	25
3. Előfizetők főhatóság szerinti megoszlása – SCI	26
4. CD-ROM adatbázisokból történt szolgáltatások	27
5. CD-ROM bemutatók, tájékoztatók	27
6. Kutatásszervezési dokumentáció	27
VIII. HÁLÓZATI ÉS MÓDSZERTANI SZOLGÁLAT	28
1. Állomány, állománygyarapodás	28
2. Tagkönyvtárak állomány nagyság szerinti megoszlásban: állománygyarapításra fordított összeg, személyi ellátottság	29
3. Nemzetközi kiadványcsere	32
4. Olvasó- és állományforgalom	32
5. Könyvtárközi kölcsönzés	33
6. Személyi ellátottság	33

IX. AKADÉMIAI LEVÉLTÁR	33
X. REPROGRÁFIA	34
1. Fototechnikai szolgáltatások	34
2. Xerox gyorsmásolat	34
XI. TUDOMÁNYOS ÉS SZAKÉRTŐI MUNKA	35
1. Kutatási programok	35
2. Egyéni kutatások	36
3. Munkatársak publikációi, előadásai	37
4. Munkatársak tagsága, testületi tevékenysége	46
XII. KIADVÁNYTEVÉKENYSÉG	51
1. Kiadványok bibliográfiája, nyomdai teljesítmény	51
2. 1994-ben megjelent kiadványismertetések	52
XIII. NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK	54
1. Együttműködési programok	54
2. Külföldi tagságok	54
3. Hagyományos könyvtári tevékenység – nemzetközi együttműködés	54
4. Külföldi kiküldetések, tanulmányutak	55
XIV. ALAPÍTVÁNY	59
XV. KÖNYVTÁR ÉS PROPAGANDA	60
A Könyvtárról megjelent cikkek, tudósítások, hivatkozások	60
XVI. GAZDÁLKODÁS	62
1. Költségvetési beszámoló	62
2. 1994. évi pénzügyi elszámolás feladatok szerint	63
FÜGGELÉK	
Az MTAK funkciórendszeréről és az ehhez történő igazgatási	
– szervezeti igazodásról (Rózsa György)	65

* * *

Megjegyzés

Az 1994. évi jelentésben – hasonlóan az előző évihez – a szöveges rész rövid, összefoglaló jellegű, a szöveges részt közvetlenül követik a témához tartozó statisztikai táblázatok és a különböző felsorolások. Az osztályvezetők által adott eredeti osztályjelentések kötet formában az MTAK Igazgatóságán lesz hozzáférhető. Míg a sokszorosított jelentés a könyvtári munkafolyamatok szerint tárgyalja az intézmény munkáját, addig a bekötött, kéziratban maradt jelentés osztályonként, részletekre is kiterjedően ad számot az egyes részlegek tevékenységéről.

I. A KÖNYVTÁR IGAZGATÁSA, SZERVEZETE, SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYA

1. Igazgatás, szervezet

Az MTA Könyvtárának szakmai tanácsadó szerve a *Könyvtári Bizottság*:

elnök:	Pataki Ferenc, akadémikus
titkár:	Domsa Károlyné, az MTAK ügyvezető főigazgatóhelyettese
tagok:	Bodó Sándor, az MKM Közgyűjteményi Főosztály vezetője Braun Tibor, c. egyetemi tanár, a kémiai tud. doktora, az MTAK informatikai főigazgatóhelyettese Csapodi Csaba, c. egyetemi tanár, az irod. tud. doktora Endrei Walter, a történelemtud. doktora Finta József, akadémikus Garas Klára, akadémikus Gáspár Rezső, akadémikus Harnos Zsolt, a matematikai tud. doktora Marton János, a biológiai tud. (informatika) kandidátusa Márta Ferenc, akadémikus Rózsa György, c. egyetemi tanár, a közgazdaságtud. (informatika) doktora, az MTAK főigazgatója Ujfalussy József, akadémikus Vámos Tibor, akadémikus Vekerdi László, az MTAK tudományos tanácsadója

Az intézmény vezetői:

Rózsa György, főigazgató
a közgazdaságtud. (informatika) doktora,
c. egyetemi tanár /ELTE/BTK/
Braun Tibor, informatikai főigazgatóhelyettes
a kémiai tud. doktora, c. egyetemi tanár /ELTE/TTK/
Domsa Károlyné, ügyvezető főigazgatóhelyettes
Galgóczy Nóra, gazdasági igazgató
Czeplédi Katalin, gazdasági igazgatóhelyettes

A Könyvtár szervezete:

- 1) Főigazgatói Titkárság
  - Könyvtárgépesítési Titkárság és Számítóközpont
vezetője: Bánhegyi Zsolt
  - Hálózati és Módszertani Szolgálat (1995. II. 1-től önálló szervezeti egységként megszűnt)
vezetője: Mokányiné Nagy Katalin, a nyelvtud. kandidátusa
  - Személyzeti nyilvántartás (utazások és látogatások szervezése)
  - Belső ellenőrzés
- 2) Szerzeményezési Osztály
vezetője: Murányi Lajos
- 3) Nemzetközi Csereszolgálat
vezetője: Domsa Károlyné
- 4) Bibliográfiai Leíró és Katalógusszerkesztő Osztály
vezetője: Gáspárné Monostori Judit
- 5) Szakozó Osztály
vezetője: Darabos Pál
- 6) Olvasószolgálati Főosztály
vezetője: Vitályos László
  - Központi Olvasószolgálati Osztály
vezetője: Pétervári Lászlóné
  - Törökbálinti Raktár
vezetője: Bacskó Antal
  - Könyvkötészeti Csoport
vezetője: Tódor Katalin
  - Gyorsmásoló Csoport
vezetője: Tarcsai Mihályné
- 7) Folyóíratár
vezetője: Büky Béláné
- 8) Tájékoztatói és Bibliográfiai Osztály
vezetője: Fekete Gézáné

- 9) Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye
     vezetője: F. Csanak Dóra, az irodalomtud. kandidátusa
- Kézirattár
     vezetője: F. Csanak Dóra
  - Régi Könyvek Gyűjteménye
     vezetője: Ritoók Zsigmondné
- 10) Keleti Gyűjtemény
     vezetője: Apor Éva, a nyelvtud. kandidátusa
- 11) Akadémiai Levéltár
     vezetője: Hay Diana
- 12) Mikrofilm és Fotólaboratórium
     vezetője: Tőkés László
- 13) Informatikai Főosztály (Igazgatóság)
     vezetője: Braun Tibor, a kémiai tud. doktora
- Számítógépes Adatbázisok Osztálya
     vezetője: Klein Ágnes
  - Tudományelemzési Osztály
     vezetője: Schubert András
- 14) Gazdasági Hivatal
     vezetője: Galgóczy Nóra
- Pénzügyi Csoport
     vezetője: Czeglédi Katalin
  - Számviteli Csoport
     vezetője: Pásztor Lajosné
  - Bér- és Munkaügyi Csoport
     vezetője: Koronváry Miklósné
  - Üzemeltetési Csoport
     vezetője: Darvas Tiborné
- A Könyvtár adminisztratív keretébe tartozik:
- 15) Lukács Archivum
     vezetője: Sziklai László igazgató, a filozófiai tud. doktora

A Könyvtár felügyelete:

A főigazgató közvetlen irányítja a Titkárság munkáját, felügyeli a különgyűjteményeket (9, 10, 11, 12. pont alattiakat és adminisztratív vonatkozásban a 15. pont alattit), mellérendelt vezetők a főigazgatóhelyettesek és a gazdasági igazgató.

Az ügyvezető főigazgatóhelyettes felügyeli a közvetlen könyvtári tevékenységet folytató osztályokat (2–8. pont alattiak), az informatikai főigazgatóhelyettes közvetlenül irányítja az Informatikai Főosztályt (13. pont). A Gazdasági Hivatal vezetője közvetlenül irányítja és felügyeli a 14. pont alatti Hivatal tevékenységét.

Közalkalmazotti Tanács

tagjai: Babus Antal (elnök)
Balázs Péterné
Gregorovicz Anikó
Haffner Rita
Rajna Ervinné
Rózsáné Nagydiósi Stella

2. Létszám

	Főfoglalkozásúak				összesen fő
	Állandó				
	Könyvtár	Magy. kort.	Informatika	Lukács Arch.	
1994. jan. 1-én a létszám:	122	1	15	9	147
évközi belépés, átsorolás	14				14
évközi kilépés	12				12
1994. dec. 31-én a zárólétszám:	124	1	15	9	149
Részfoglalkozásúak munkaóra alapján					
visszaszámított létszáma 1994. dec. 31-én	21		1		22
Részfoglalkozásúak tényleges létszáma	35		1		36

3. Végzettség, szakképzettség

(1994. dec. 31-én állományban lévő főfoglalkozásúak)

Tudományos fokozat iskolai végzettség	1993	1994
tud. doktora	3	3
kandidátus	4	5
egyetemi, főiskolai végzettség	86	87
középiskolai végzettség	40	40
alsófokú iskolai végzettség	21	22
Könyvtárosi szakképzettség:		
felsőfokú iskolai képzésben	35	54
középfokú szakképzettség	8	9
Szakképzésben résztvevők		
egyetemi képzésben (könyvtári szakon)	–	–
egyetemi, könyvtári szaktanfolyamon	–	19
középfokú könyvtárosképzésben	2	1

4. Bérezés, jutalmazás

Nyelvpótlékot kapott (újonnan)	– fő	
1 főre jutó havi átlagbér:		
– főfoglalkozásúak		38.300 Ft/hó
– részfoglalkozásúak		30.350 Ft/hó
– nyugdíjasok		18.830 Ft/hó
– mellékfoglalkozásúak		9.200 Ft/hó
13. havi fizetés átlaga		27.700 Ft/hó
Törzsgárda jutalom (24 fő)		187.000 Ft
Jubileumi jutalomban részesült	15 fő	

II. ÁLLOMÁNYGYARAPÍTÁS, KIADVÁNYCSERE

1994-ben az erősödő negatív gazdasági és pénzügyi körülmények folytán a Könyvtár újabb kedvezőtlen intézkedések megtételére kényszerült a könyv- és folyóirat beszerzés területén.

Az 1994. évi gyarapodás részleteit, valamint a 2 milliót meghaladó állomány megoszlását a II/1. táblázat foglalja össze. A beszerzés különböző területein az éves gyarapodás nem mutat kiugró eltérést az 1993. évhez képest (L. II/4. pont), sőt az összes gyarapodás némi emelkedést mutat. Az 1994. évi kényszerű intézkedések következményei számszerűen csak a jövő év gyarapodási statisztikájában fognak megjelenni. A gyarapodás tematikus megoszlása (L. II/2.) a megszokott arányokat mutatja.

A gyarapítás módját illetően a *vétel* volt az egyik meghatározója a szerzeményezési munkának. A könyvbeszerzés 23%-a érkezett vétel útján. Az érvényben lévő profilszűkítés mellett sem volt mód az év áprilisától új külföldi könyvrendelések feladására, ami jelentős visszalépés az eddigi gyakorlathoz képest. A külföldi könyvrendelés közvetlen kapcsolatfelvétellel különböző könyvkereskedelmi cégek útján, ill. a magyar LibroTrade vállalaton keresztül bonyolódott le. A belföldi könyvvásárlás a többespéldányban szükséges kézikönyvekre korlátozódott.

Az intézmény kurrens külföldi folyóiratainak mintegy 20%-t szerzi be vétel útján. Az eddig előfizetett 661 folyóirat közül anyagiak hiányában 53 esetben kellett lemondani az előfizetést 1995-től. Csere útján többé be nem szerezhető folyóiratok előfizetését sem lehetett biztosítani, ami a folytonosság megszakításával az állomány csorbulásához vezet.

1994-ben vétel útján 1.122 kötet periodikum került állományba, újonnan vételben mindössze 4 új folyóirat előfizetésére volt anyagi fedezet. A folyóiratok szakmegoszlását a II/2. táblázat összegzi. A külföldi folyóiratrendelések expedálását a Swets cég bonyolította le, a céggel kapcsolatos korábbi kedvező tapasztalatok továbbra is fennállnak.

A *kiadványcsere tevékenység* továbbra is meghatározója az állomány alakulásának. A könyvek 34,9%-a, a folyóiratok 62,5%-a érkezett be a Könyvtárba csere útján. 1994-ben 92 folyóirat ill. sorozat került újonnan nyilvántartásba a csere keretében. Számszerűleg mind a kiküldött, mind a beérkezett anyag kötetszáma csökkent (L. II/5.) és csökkenő tendenciát mutat a cserepartnernek száma is. Az év folyamán 136 kapcsolat szűnt meg és csak 24 új kapcsolat létesült. Jelenleg a partnerintézmények száma 1.271. (L. II/6.)

Folytatódott a cserekapcsolatok revíziója, szem előtt tartva a megfelelő csereegyensúlyt, a Könyvtár állománygyarapítási érdekeit. Az olasz, francia, német és az USA-beli kapcsolatok kerültek felülvizsgálatra, alapos ellenőrző és reklamáló munka alapján. Rákényszerül az intézmény a kulturális megfontolás mellett a gazdaságossági szempontok erőteljes érvényesítésére, ellensúlyozandó a cserével kapcsolatos negatív folyamatokat. A kiadványárak irreálisan magasak, az Akadémiai Kiadó megszűnő folyóiratai mint pl. az Acta Litteraria, az Acta Linguistica rendkívül érzékenyen érintik a már meglévő kapcsolatokat és az új csereajánlatoknál is negatíve éreztetik hatásukat. Könyvek vonatkozásában is kedvezőtlen tendencia mutatkozik, amennyiben az Akadémiai Kiadónál sok az utánnyomás és jóval kevesebb a csere szempontjából kiejánlható eredeti mű. Mindezek a gondok főbb vonásaiban jelentkeznek a külföldi partnereknél is, különösen a környező országokban, így a cserehajlandóság kölcsönös csökkenése a jellemző, ami az állománygyarapításra nézve pótolhatatlan veszteséget eredményez.

A magyar szakirodalom beszerzése a *kötelespéldány* szolgáltatáson alapul. E szolgáltatással kapcsolatban azonban, a megfelelő törvényi szabályozás híján jelenleg sok a kedvezőtlen tapasztalat. Az egyre bizonytalanabbá váló szolgáltatás miatt egyre több fontos magyar kiadványt vásárlás útján kell beszerezni. A kötelespéldány révén állományba kerülő könyvanyag részaránya 33%. 1994-ben

kötelesspéldányból 48 új folyóirattal gazdagodott a gyűjtemény, ennek ellenére az előző évekhez képest 48%-ról 37%-ra esett az állományba vett új magyar folyóiratok aránya.

Említsre méltóak, különösen a könyvbeszerzés területén az egyes alapítványok, intézmények *ajándékai*, mint pl. a Volkswagen-Stiftung, a Society of Biblical Literature, a Japan Foundation, a budapesti Francia Intézet, a Fischer Verlag, a Sabre-Alapítvány stb. küldeményei, valamint az elkövetkezőkben a német Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft programja keretében 140.000 DM értékben német kiadóktól való rendelések lehetősége.

A gyarapodás módjára vonatkozó részletes számszerű adatokkal a II/4. táblázat szolgál.

Az állomány teljességének érdekében a szerzeményezési munka elengedhetetlen tartozékaként folytatódott a *reklamáló munka*. 1994-ben 1.760 db, mintegy 50%-kal több folyóirat ill. sorozati reklamáció került továbbításra, mint az előző évben (vétel: 109 db, csere: 1.563 db, kötelesspéldány: 88 db). A kiküldött reklamációk többsége eredménnyel járt.

A *duplum- és fölöspéldány* kialakítás során mintegy 1.200 tételből álló könyvanyag került 4 jegyzékben kialakításra. A kötetekből 795 művet igényeltek különböző akadémiai intézmények, budapesti és vidéki felsőoktatási intézmények, megyei könyvtárak stb. Összeállításra került a folyóirat duplumanyag is, mely mintegy 400–500 külföldi címet és 200–250 magyar címet foglal magában. Ennek az anyagnak a kialakítása nem postai úton, jegyzéken fog megtörténni, hanem 1995 elejétől kezdődően személyes válogatással lehet az igényeket benyújtani.

Az akadémiai cseretartalék régi kötetiből a Könyvtár ajándékként több belföldi és erdélyi oktatási és kulturális intézmény könyvtárának juttatott kiadványokat.

A könyv és folyóirat alapgyűjtemény állománygyarapítási munkájához kapcsolódik a *különgyűjtemények* állományfejlesztési tevékenysége.

A *Kéziratár* vásárlás útján szerezte be Tóth Gyula irodalmi gyűjteményének első részét, valamint Illés Endre kéziratos hagyatékát ill. levelezésének egy részét. Ajándékként került állományba többek között a Bárczi Géza-hagyaték további része, Csapodiné Gárdonyi Klára hagyatéka, Orbók Lóránd levelezése, Gyergyai Albert, Bálint Sándor, Pilinszky János-levelek és mások. A TMB-től az év során 823 disszertáció érkezett 874 kötetben. A Régi Könyvek Gyűjteménye 5 tétel vásárlás és 2 tétel ajándék révén gyarapodott.

A *Keleti Gyűjtemény* könyvvásárlási lehetőségei is minimálisra szűkültek, azonban az 1993-ban vásárolt tekintélyes mennyiségű arab könyvanyag előnyösen jelentkezik az 1994. évi statisztikában. Ugyancsak kedvezővé teszi a keleti beszerzés számszerűségét a Society of Biblical Literature kiváló kiadványainak 366 tételből álló ajándéka. A gyűjtemény folyóiratállománya 16 új egységgel gyarapodott.

A *Mikrofilmtár* számára bővültek a romániai mikrofilmetzési lehetőségei. A Román Akadémiai Könyvtár kolozsvári részlege csere formájában 47 olyan kézirat mikrofilmjét bocsátotta a Könyvtár rendelkezésére, amelyek irodalomtörténeti, történeti vonatkozásban a magyar kutatók érdeklődésére számottarthatnak. Vásárlás útján szerezte meg a gyűjtemény egy londoni kézirat mikrofilmjét. Az akadémikus portrégyűjtemény 12 tudós portréfelvételeivel gyarapodott.

A hagyományos állományt kiegészítő, az előző években is beszerzett *számítógépes adatbázisok, lézeroptikai lemezek* megvásárlása komoly nehézségek árán megtörtént ugyan, de új adatbázisok beszerzésére anyagiak szűkében nem volt mód.

1994-ben az állománygyarapításra fordított összeg 59,446.053.-Ft volt, melynek részletes adatait a XVI/1. táblázat foglalja össze.

1. Évi gyarapodás, állomány 1994. dec. 31-én

Dokumentum	állomány 1993. XII. 31-én	1993.évi gyara- podás	1994. évi gyara- podás	Törlés	állomány 1994. XII. 31-én
Könyv	1 037 583	9 750	9 921	6	1 047 498
periodika	306 384	5 292	5 034		311 418
kézirat	626 413	13 369	17 213		643 626
mikrofilm	23 840	500	540		24 380
összesen	1 994 220	28 911	32 708		2 026 922

2. Gyarapodás szakok szerint %

Szakcsoport	könyv		periodika	
	1993	1994	1993	1994
001 tudományos szervezés	0,2	0,02	–	–
0.2 általános művek, vallástörténet	6,26	6,78	10,7	10,8
1 filozófia, pszichológia	5,27	4,9	3,0	2,6
3 társadalomtudományok	9,86	9,1	13,5	14,1
5 természettudományok	10,07	10,8	28,3	27
6 alkalmazott tudományok	4,02	4,7	6,1	4,7
7 művészetek	3,81	3,9	2,7	2,7
80 nyelvtudományok	8,03	8,6	11,6	12
809 orientalisztika	6,82	6,2	9,4	10,1
82 irodalomtudomány, szépirodalom	30,45	28,8	7,0	7,3
9 földrajz, régészet, történettudomány	15,21	16,2	7,7	8,7
	100,0	100,0	100,0	100,0

3. Gyarapodás eredete (egység)

	Magyarország		Külföld		Összesen	
	1993	1994	1993	1994	1993	1994
könyv	3 520	3 754	6 230	6 167	9 750	9 921
periodika (köt.)	776	755	4 516	4 279	5 292	5 034
kézirat	13 100	16 500	269	713	13 369	17 213
mikrofilm	491	488	9	52	500	540
összesen	17 887	21 497	11 024	11 211	28 911	32 708

4. Gyarapodás módja

	könyv		periodika		kézirat		mikrofilm		összesen	
	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994
vétel	1 699	2 079	1 182	1 122	8 200	9 713	24	13	11 105	12 927
csere	3 829	3 460	3 368	3 145	–	–	1	51	7 198	6 656
kötelespéldány	3 335	3 272	649	629	–	–	–	–	3 984	3 901
ajándék	702	904	93	138	5 169	7 500	4	–	5 968	8 542
akad. kiadvány	185	206	–	–	–	–	–	–	185	206
saját előállítás	–	–	–	–	–	–	471	476	471	476
összesen	9 750	9 921	5 292	5 034	13 369	17 213	500	540	28 911	32 708

5. Nemzetközi kiadványcsere forgalom

Kiadvány fajta *	Küldött		Érkezett	
	1993	1994	1993	1994
könyv	3 724	3 196	4 489	4 074
periodika	4 867	4 985	3 703	3 361
mikrofilm	3	1	1	51

* kötet, évfolyam, ill. mű

6. Cserekapcsolatok

1993-ban 73 állam 1.383 intézményével

1994-ben 68 állam 1.271 intézményével

Európa

34 állam, 932 intézmény

Albánia	2	Lettország	3
Ausztria	44	Litvánia	2
Belgium	43	Luxemburg	2
Bulgária	7	Makedónia	6
Cseh Köztársaság	23	Malta	1
Dánia	14	Nagy-Britannia	57
Észtország	5	Németország	140
FAK	36	Norvégia	9
Finnország	25	Olaszország	108
Franciaország	60	Portugália	4
Görögország	11	Románia	38
Hollandia	15	Spanyolország	67
Horvátország	26	Svájc	28
Írország	5	Svédország	27
Izland	3	Szlovákia	13
Jugoszlávia	26	Szlovénia	5
Lengyelország	74	Vatikán Állam	3

Ázsia

17 állam, 159 intézmény

Ciprus	1	Libanon	1
India	20	Mongólia	2
Irak	2	Omán	1
Irán	5	Szingapúr	2
Izrael	11	Szíria	5
Japán	83	Tajvan	1
Jordánia	1	Thaiföld	1
Kína	3	Törökország	16
Koreai Közt.	5		

Afrika

4 állam, 11 intézmény

Dél-Afrikai Közt.	6	Tanzánia	1
Egyiptom	2	Tunézia	2

Amerika

11 állam, 150 intézmény

Argentina	4	Kuba	2
Brazília	5	Mexico	2
Chile	3	Peru	1
Costa Rica	1	USA	109
Kanada	16	Venezuela	2
Kolumbia	5		

Ausztrália, Óceánia

2 állam, 19 intézmény

Ausztrália	17
Új-Zéland	2

III. KÖNYVTÁRGÉPESÍTÉS

A Könyvtár 1994. évi programjában kiemelt helyen szerepelt a könyvtárgépesítés konszolidálása és a gépi adatbázis-rendszerek további munkaterületekre való kiterjesztése. A program végrehajtásához, az integrált könyvtári rendszer komplex felügyeletéhez, a soron lévő fejlesztések megvalósításához az év során megteremtődtek a személyi feltételek.

1994. I. 1-től az Aleph adatbázis nyilvános hozzáférésűvé vált: Az olvasói tájékoztatáshoz help és információs képernyőket kellett szerkeszteni, paramétereket kellett a helyi alkalmazás szerint állítani. Ez a munka az összes albázisra vonatkozólag állandó karbantartást igényel. A rutinmunkák, a retrospektív bevitel, a rögzített anyag revíziója, a törzsanyag évi gyarapodása három albázis kialakítását tette indokolttá: ezek az ORL, az M86 és az MTA albázisok, amelyek együttesen tartalmazzák a Könyvtár 1986–1994. évi könyvvállományát. Az MTA albázis tartalmazza még a könyvrendelések rekordjait is. A három bázis együttes nagysága 1994 végén kb. 110,000 rekord. 1994-ben tovább épült a disszertációs albázis (DIS) is, amely 1953–1994-ig teljes egészében tartalmazza a TMB keretén belül megvédett kandidátusi és doktori disszertációk bibliográfiai adatait. Az MTA Könyvtára 1993 végén vállalta, hogy az Aleph-rendszerbe tölti és elérhetővé teszi a Pázmány Péter Katolikus Egyetem által létrehozott Ékirásos irodalom bibliográfiája 1940–1990 adatbázist. Ennek az albázisnak (EKI) kiépítése még tart; jelenleg mintegy 30,000 rekord kereshető az EKI-albázisban.

Az 1994. év folyamán három jelentős pályázatot adtunk be és mindhárom sikeresnek bizonyult. 1994 februárjában az MTA-pályázat révén egy mentési egységet (streamer) szereztünk be (800.000 Ft). A Nemzeti Kulturális Alap keretén belül (500.000 Ft) egy 3,6 GB disk installálása jelenleg folyik. Az IIF által meghirdetett pályázaton 1994 szeptemberében 3 millió Ft értékben a hálózat, az OPAC, a külső elérési fejlesztéseihez kötődő eszközöket nyertünk. Ezek szállítása 1995 elején várható.

1994 tavaszán az Aleph új verziójának tervezett bevezetéséhez kezdeményeztük a két 1GB-s diskjeink 2GB-re való cseréjét. A csere márciusban meg is történt a DEC akciója keretén belül. A VAX számítógép áramingadozás elleni védelme érdekében az év folyamán beszerzésre került egy szünetmentes áramforrás (UPS).

1994 nyarán zajlott le az Aleph új, 3.2–4 jelű verziójának telepítése. Az installálás az összes modulnál problémát okozott, amelyek kijavítása a support-vállalat részéről egészen novemberig elhúzódott. A számos ponton megváltozott feldolgozási művelet sorok begyakorlására az IBR félnapos tréningeket tartott az érintett osztályok részére.

Az év utolsó részében előtérbe került a kölcsönzési modul beindítása. A hónapokon keresztül tartó tesztelés után elkészült egy működési tervzet, amelynek megvitatása az érintett osztályokkal és a további teendők ütemezése 1995 elején esedékes.

IV. FELDOLGOZÁS, KATALÓGUSÉPÍTÉS

Feldolgozás

A számítógépes feldolgozó munka során az év folyamán 9.662 db könyv ill. részcímes periodika katalogizálása történt meg. A '86-os katalógusból 1.514 könyv, az „őrlapos” anyagból 7.849 könyv adatai kerültek gépre.

A könyvanyag katalogizálásának ütemével párhuzamosan folyt a szakozó munka, melynek során 7.540 mű szakozása készült el. Az Aleph-rendszerbe kb. 21.000 tárgyszó és a hozzátartozó ETO-jelzet került bevitelre.

A folyóiratok kurrens feldolgozása során 120 új címfelvétel és szakozás készült, továbbá megtörtént a beérkezett 1.147 kötet (817 cím) retrospektív anyag feldolgozása. Az NPA adatszolgáltatás 1993 és 1994-re vonatkozóan mintegy 4.000 új szerkezetű adatlapon került továbbításra.

A Kézirattárban befejeződött Moravék Endre, Komjáthy Miklós, Bárczi Géza és Vargha Kálmán hagyatékának, Bálint Sándor Láng Ernőhöz írt leveleinek és Orbók Lórád levelezésének a feldolgozása. Folytatódott Hankiss János és Pilinszky János hagyatékának katalogizálása. Munkába került Aczél György, Brisits Frigyes és Molter Károly hagyatéka. Az év során a 17.000 egységet meghaladó kéziratári anyagból mintegy 5.000 egység gépi feldolgozással készült. Folytatódott az ősnymtatványok analitikus felvétele, feldolgozásra került a Régi Magyar fényképmásolatok gyűjteménye.

A Keleti Gyűjteményben elkészült 1.100 mű címléírása és szakozása. Megtörtént az évek során felgyűlt mintegy 400 japán könyv előfeldolgozása. Öröndetes fordulatot vett a Kaufmann-genizák feldolgozásának ügye. Egy szándéknyilatkozat aláírására került sor a Jewish National and University Library és az MTA Könyvtár között, melyben az izraeli fél vállalja a genizák katalogizálását, az MTAK pedig a kész kézirat nyomdai előállítását. Elkészült és kiküldésre került a munka alapjául szolgáló teljes geniza-anyag mikrofilmje.

Valamennyi részlegre kiterjedő feldolgozó munka számszerű adatairól a IV/1. táblázat ad részletezést.

Katalógusépítés

A hagyományos cédulakatalógusok mellett a modern gépesített katalógusrendszer három terminálon on-line lehetőséget biztosított a feldolgozott anyag használatához az alábbiak szerint:

MTA – kurrens könyvek bázisa, 30.000 rekord;

1994-es gyarapodás kb. 7.500 + rendelések, cserekérek előzetes bibliográfiai adatai:
3000 rekord;

M86 – 1986–1992 közti könyvgyarapodás revideált bázisa,
1994-ben gyarapodás: 50.000 rekord;

ORL – 1986–1992 közötti könyvek revideálatlan, nyers rögzített anyaga: 20.000 rekord;

DIS – 1953–1994 közti disszertációk bibliográfiai bázisa: kb. 16.000 rekord;
1994-ben az évi 900 tétel bevitelét megtörtént;

EKI – 1940–1990 közti ékírással irodalom bibliográfiája;
1994-ben kb. 30.000 rekord került be az adatbázisba (1980-ig).

A feldolgozó munka részletes adatait valamennyi részlegre vonatkozóan az alábbi táblázatok tartalmazzák.

1. Címleírás, osztályozás

	címleírás		osztályozás	
	1993	1994	1993	1994
modern könyv (mű)	5 264	7 189	5 200	7 540
periodika (féle)	118	120	118	120
keleti könyv (mű)	1 100	1 100	1 100	1 100
keleti periodika	13	16	–	–
kézirat (db)	13 369	17 213	–	–
régi könyv (mű)	875	832	–	–
mikrofilm (mű)	500	540	–	–
periodikák retrospektív feldolg. (köt.)	1 415	1 147	–	–

2. Katalógusépítés, katalóguscédulák besorolása

	1993	1994
központi könyvkatalógusokba	48 299	21 462
központi szakkatalógusokba	10 000	25 000
központi periodikakatalógusokba	624	682
kéziratkatalógusokba	2 888	4 160
régi könyvkatalógusokba	800	2 496
keleti betűrendes katalógusba	2 000	1 750
mikrofilm katalógusba	–	1 780

V. OLVASÓSZOLGÁLAT

Az olvasószolgálat a könyvtári tevékenységek egyike, ahol kiemelkedő mértékű emelkedésről, az olvasó- és állományforgalom jelentős növekedéséről lehet beszámolni.

Évek óta folyamatosan nőtt az olvasók száma, jelenleg ez a szám túllépte a 12.000-t (L. V/1.), ami 1993-hoz képest összességében 25%-os növekedést jelent, de pl. a Folyóíratár esetében ez a növekedés 28%-os volt. A használók tudományos fokozat és foglalkozás szerinti megoszlásában lényeges változás nem tapasztalható, kivéve az egyetemi hallgatók tovább növekvő számát (L. V/2.). A központi olvasószolgálatnál az egyetemi hallgatók aránya meghaladta a 73%-t (L. V/3.). A hallgatók többségét az ELTE BTK, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, valamint a Central European University (CEU) adja.

Az olvasók számának növekedésével egyidejűleg a megnövekedett szolgáltatási alkalmakkal fokozott állományhasználat járt együtt. A szolgáltatási alkalmak összesített száma 79.136 alkalom volt (L. V/4.), mely 21%-kal haladta meg az 1993. év hasonló adatát, de ezen belül pl. a Folyóíratár esetében 37%-os a növekedés. Az állományhasználat (L. V/5.) adatai 22%-os emelkedést mutatnak, a használt egységek száma meghaladja az 541.000-t. Az állományhasználat részadatait nézve az emelkedés különösen a helybenolvasás és a xeroxozás vonatkozásában mutatkozik meg (1994-ben 165.000 oldal xerox másolat készült a folyóiratok cikkanyagából szemben az 1993. évi 63.000 oldallal). A táblázatokban szereplő adatok tartalmazzák a kéri lapokon dokumentált adatok mellett a 18.000 kötetes segédkönyvtár és a folyóirat szabadpolc használatának becsült adatait is.

A folyamatosan növekvő olvasó- és állományforgalom örömdetes tény, de e körülmény számos problémát is felvet. Az olvasóforgalmi terek ilyen méretű forgalom ellátására voltaképpen már nem alkalmasak. Az egyetemi hallgatók igénye elsősorban a kötelező egyetemi irodalomra irányul, de az állomány lévén 1 példányos, ez zavart okoz a kiszolgálásban. Az ugyancsak az 1 példányos kézikönyvek a túlzott használatból gyorsan tönkremennek, pótlásuk nem megoldható. A fontosabb kézikönyvekből több példányos beszerzésre, az elhasználdott kötetek pótlására lenne szükség, állományvédelmi célból biztonsági berendezés felállítása lenne tanácsos. Mindezek a kötelezettségek komoly anyagi terhet jelentenek, meghaladva az intézmény pénzügyi lehetőségeit. Tekintve, hogy a felsőoktatási szféra, oktatók és hallgatók együttesen a könyvtárhasználók 85%-t teszik ki, e körülmény folytán az MTA Könyvtárának megalapozott az az igénye, hogy részesüljön a felsőoktatás információellátásának javítását célzó hazai és külföldi programok támogatásában.

A kölcsönzés igénybevétele némileg emelkedett, erőteljes növekedés volt tapasztalható a *könyvtárközi kölcsönzés* (L. V/6.) területén, amiben nyilván közrejátszanak az országosan egyre romló beszerzési körülmények. Az MTAK a könyvtárközi kölcsönzés országos statisztikájában az élvonalban szerepel.

Rendszeresen folynak a kölcsönzési reklamálások. 210 esetben került sor a hátralék rendezéséig a kölcsönzési lehetőség felfüggesztésére. Több esetben az intézmény behajtotta az elveszett könyvek árát és néhány esetben a követelését kénytelen volt jogi útra terelni.

Az olvasóteremben a szabadpolcos kézikönyvtár mellett, ugyancsak szabadpolcon kiállítva megtekinthetők és eljegyezhetők voltak a legújabb könyv- és folyóiratbeszerzések.

1. Könyvtár használói (fő)

	1993	1994
Beiratkozott olvasók száma	9 786	12 167
ebből napijegy	2 864	3 846
ebből kézirattár	650	712

2. Használók tudományos fokozat és foglalkozás szerinti megoszlása %

	KP. Olvasószolgálat		Folyóíratár		Kézirattár	
	1993	1994	1993	1994	1993	1994
MTA rendes és levelező tagja	0,88	0,52	0,9	0,5	1,0	0,6
egyetemi tanár , tudományok doktora, kandidátus	13,13	12,39	6,8	5,6	10,7	11,5
egyetemi oktató (docens, adjunktus, tanársegéd)	8,24	6,54	5,9	7,3	11,7	12,2
tudományos kutató, aspiráns	14,17	12,48	14,9	16	20,1	14,6
nem főfoglalkozású kutatók (orvos, mérnök, szerkesztő, könyvtáros stb.)	13,60	11,63	31,1	25,3	26,5	26,5
egyetemi hallgató	48,71	54,48	37,2	42,9	21,4	27,4
egyéb	1,27	1,96	3,2	2,4	8,6	7,2
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

3. Központi Olvasószolgálat használóinak megoszlása a használat módja szerint %

	Helyben	Kölcsön
akadémikus	0,10	1,73
tudományok doktora	0,59	8,46
kandidátus	2,60	30,29
egyetemi oktató	3,85	14,29
tudományos kutató	4,23	8,63
ösztöndíjas	5,29	12,37
nem főfogl. kutató	7,27	2,78
könyvtáros	0,95	18,73
egyéb	1,69	2,72
egyetemi hallgató	73,43	-
	100%	100%

4. Szolgáltatási alkalmak

Dokumentumfajta	helybenolvasás		kölcsönzés		Reprog. szolg. (xerox foto)		konkrét adat összesen		szabad polcos használat (becsült adat)	összesen (konkrét + becsült adat)	
	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1994	1993	1994
modern könyv	18 782	25 328	15 766	16 467	870	1 293	35 418	43 088	4 170	39 378	47 258
periodika	6 292	9 196	237	236	5 927	11 551	12 456	20 983	2 597	15 334	23 580
kézirat, régi könyv	1 601	1 708	23	12	229	316	1 853	2 036	–	1 853	2 036
keleti könyv, kézirat, periodika	2 405	2 696	510	549	–	–	2 915	3 245	2 696	17 490	5 941
mikrofilm	193	305	8	16	–	–	201	321	–	201	321
	29 273	39 233	16 544	17 280	7 026	13 160	52 843	69 673	9 463	74 256	79 136

12

5. Állományhasználat (egység)

Dokumentumfajta	helybenolvasás		kölcsönzés		Reprog. szolg. (xerox foto)		konkrét adat össze- sen		szabad polcos használat (becsült adat)	összesen (konkrét + becsült adat)	
	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1994	1993	1994
modern könyv	49 885	42 797	21 124	26 042	1 069	1 293	72 078	70 132	228 532	264 618	298 664
periodika	52 019	65 096	535	634	5 927	11 551	58 481	77 281	45 980	89 941	123 261
kézirat, régi könyv	42 701	70 847	58	148	9 439	11 384	52 198	82 379	10 180	60 203	92 559
keleti könyv, kézirat, periodika	14 429	11 719	709	549	–	–	15 138	12 268	13 480	29 713	25 748
mikrofilm	494	642	36	139	355	447	885	1 228	–	885	1 228
	159 528	191 101	22 462	27 512	16 790	24 675	198 780	243 288	298 172	445 360	541 460

6. Könyvtárközi kölcsönzés

	kölcsönadás		kölcsönvétel	
	1993	1994	1993	1994
belföldi viszonylatban	1 405	1 855	19	11
külföldi viszonylatban	30	32	97	138
összesen	1 435	1 887	116	149

VI. RAKTÁROZÁS, ÁLLOMÁNYVÉDELEM

1. Raktározás

Az Arany János utcai épületben lévő raktárak közel állnak a teljes telítettséghez, az új könyvek elhelyezése csak úgy válik lehetővé, hogy a legkevésbé használt állományrészek folyamatosan a törökbálinti raktárba kerülnek kiszállításra. A törökbálinti raktár férőhelyének növelése céljából bizonyos anyagokat az Újpesti rakparti raktárba költöztetik. Így a törökbálinti raktár mintegy 4–5 évre tudja biztosítani az állomány számára a férőhelyet. A törökbálinti raktár az odahelyezett állománnyal résztvesz a mindennapi olvasóforgalomban. Az év folyamán 17.277 kötetet küldött be a raktár olvasótermi kérésre, vezette az akadémiai tartalék, a saját kiadványok nyilvántartását, gondozta a raktári állományt.

Minőségi javulás állott be a Keleti Gyűjtemény raktározási helyzetében. A palota rekonstrukció egy részének befejeztével a Gyűjtemény birtokba vehette a székház III. emeletén kialakított mintegy 500 m²-es raktárat, ahol a keleti folyóiratok egy része és a legújabb keleti könyvanyag kapott elhelyezést.

2. Állományvédelem

A Kézirattár anyagából restaurálásra került 7 ősnymtatvány, 3 antikva ill. régi magyar könyv és 37 levél, összesen 100.000 Ft értékben.

A Getty-Alapítvány a genizák restaurálására 1994 végén megítélt és átutalt a Könyvtár számára 15.750 \$-t. Ez a program szervesen kapcsolódik a genizák katalogizálási munkálataihoz. A költségvetésből rendelkezésre álló összegből a Keleti Gyűjtemény 3 kéziratot restauráltatott.

3. Kötészet

Az állomány karbantartását szolgáló kötészet évi teljesítményét az alábbi táblázat részletezi:

	könyvtár számára	akadémiai szervek számára
kötés		
– ragasztott	3 425 kötet	262 kötet
– fűzött	609 db	
– aranyozott bőr	62 ”	
doboz, téka, mappa	59 ”	
számozás	–	
napló	6 ”	
név és tábla aranyozás		
disszertáció számnyomás	1 800 ”	
laminálás	–	
restaurálás	1 kötet	
őrjegytasak	–	

VII. INFORMÁCIÓELLÁTÁS

A Könyvtár gazdag gyűjteményeire, adatbázisaira támaszkodva sokrétű szakirodalmi információ-ellátást biztosít az akadémiai kutatás számára, meghatározó szerepet tölt be az országos információ-szolgáltatásban és jelentős mértékben vállal szerepet a felsőoktatás információs igényeinek a kielégítésében.

Hagyományos tájékoztatás, kutatásszervezési dokumentáció

A hagyományos tájékoztató munka keretében a Bibliográfiai Osztály az akadémiai és egyéb belföldi és külföldi kéréseknek megfelelően adott bibliográfiai összeállításokat, végzett irodalomkutatást és válaszolta meg a feltett kérdéseket ill. konzultációk formájában adott megfelelő információkat. A tájékoztató munkában résztvettek az egyes különgyűjtemények a maguk szakterületén.

A központi olvasószolgálat elsősorban az olvasóteremben megforduló látogatók referenz kérdéseit válaszolta meg, s nyújtott segítséget könyvtárhasználati kérdésekben. A látogatók, ezen belül az egyetemisták számának növekedésével a tájékoztatási igények a többszörösére nőttek.

A *kutatásszervezési dokumentációs munka* publikációs termékeként jelent meg a *Kutatásszervezési Tájékoztató* 34. évfolyamának 1, 2, 3, 4. száma, 350 példányban. A folyóirat megjelentetését az MTA Kutatás- és Szerveztelemző Intézete, valamint az „Ipar Műszaki Fejlesztéséért” Alapítvány anyagiilag támogatta. Gazdaságossági megfontolásból a folyóirat 1995-től évkönyvként jelenik meg, mely összesítve adja közre a téma hazai és nemzetközi irodalmának éves bibliográfiáját.

Mint információs adattár az *akadémikusok bibliográfiája* tovább bővült, az MTA belső tagjainak kurrens publikációs címanyaga az év folyamán 1836 tétellel gyarapodott. Az MTA Elnökségének 34/1991 sz. határozata alapján körlevél útján az MTA külső tagjaitól is bekérte a Könyvtár az éves publikációs listát.

Számítógépes szakirodalmi információ

1994-ben a Számítógépes Adatbázisok Osztálya az MTAK IBM 9377-es gépén öt szolgáltatástf-pusban végzett számítógépes szakirodalmi szolgáltatást az *Institute for Scientific Information (ISI)* Science Citation Index adatbázis alapján.

Floppy lemezre rögzített szolgáltatásként – adatbáziskezelő és konvertáló programmal együtt – 45 profil készült. Konvertáló programból 1 megrendelést elégített ki az osztály.

Az év során 6 új ASCA profil készült 145 keresőkérdéssel. Az új profilokkal együtt hetente 233 db ASCA profil futott 183 fő számára, melyekből 41 téma floppy ASCA formában jutott el a megrendelőkhöz.

Folyóirat tartalomjegyzékfigyelés keretében 300 db folyóiratot figyeltettek 248 féle folyóirat közül. Ezt a szolgáltatást 40 fő vette igénybe, közülük 4 floppy lemezre rögzítve rendelte meg a szolgáltatást.

Publikációs tevékenység, ill. idézettségfigyelésre 45 fő fizetett elő 244 név esetében.

A szolgáltatások évi előfizetési árai a 2. táblázatban találhatók. Az árak az előző évihez képest átlagosan 10%-kal emelkedtek. A heti gépi szakirodalmi szolgáltatások teljes árbevétele 1994-ben: 5,394.280,- Ft.

1994-ben 246 fő vette igénybe a heti gépi szolgáltatásokat, melyek fizetőképess keresletét tovább

csökkentette az 1993-ban bevezetett 25%-os ÁFA (1991: 452 fő, 1992: 362 fő, 1993: 292 fő). Főhatóságok szerinti megoszlásuk a 3. táblázatban található.

A CD-ROM adatbázis-galaxisból történő szolgáltatásokat (Agricola, Analytical Abstracts, DAO, INIS, Medline, Pascal, SCI, SSCI) mind előfizetéses, mind alkalmi keresési rendszerben vették igénybe. A különböző adatbázisokat egységes áron lehetett előfizetni.

1994-ben összesen 694,5 óra keresési időt vettek igénybe, melyből 901.026,-Ft bevétel származott.

1. Előfizetők száma és a szolgáltatás típusainak megoszlása – SCI

	1993	1994	1993	1994
A. Folyóirat tartalom-jegyzék	48 fő	40 fő	347	300 db folyóirat
			264	248 fajta
B. ASCA témafigyelés	222 fő	183 fő	286	233 profil
C. Publikációs tevékenység ill. idézettség figyelés	51 fő	45 fő	238	244 név

2. Szolgáltatások előfizetési árai – SCI

A) Folyóirat tartalomjegyzék figyelés

Évi előfizetési ár Ft

+ 25% ÁFA

1. Az adatbázisban feldolgozott mintegy 3.200 folyóirat,	1.320 Ft/folyóirat
2. 81 db terjedelme, megjelenési gyakorisága miatt kiemelt folyóirat esetén	2.040 - 4.800 Ft/folyóirat

B) Témafigyelés

1. A kutató személyes információs igényei alapján az Informatikai

Főosztály gépi keresőprofilokat készít az ASCA szolgáltatás keretében.

E profilokat a felhasználó igényei szerint bármikor módosítani lehet 18.000 Ft/téma

2. BIO-MIX 24.400 Ft/téma

3. ASCA-Specials 12.480 Ft/téma

C) Publikációs tevékenység-, illetve idézettség figyelés

1. Szerzők publikációs tevékenységének figyelése	1.320 Ft/név
2. Intézmények publikációs tevékenységének figyelése	4.200 Ft/intézmény
3. Szerzők idézettségének figyelése	1.320 Ft/név
4. Megadott közlemény idézettségének figyelése	840 Ft/közlemény
5. Megadott folyóirat idézettségének figyelése	7.080 Ft/folyóirat

D) Számítógépes témafigyelés floppy-lemezre rögzítve

1. ASCA-típusú szolgáltatás esetében	25.200 Ft/téma
2. Folyóiratfigyelés esetében	2.040 - 7.080 Ft/folyóirat
3. ASCA-Specials	17.680 Ft/téma
4. Konvertáló program	10.000 Ft (egyszeri alkalommal)

E) CD-ROM szakirodalmi adatbázisok

1. Alkalomszerű használat	1.800 Ft/óra
készpénzfizetés esetén	1.500 Ft/óra
2. Előfizetési díjak	
– 5 óra keresés (fél évre lebontva)	7.500 Ft
– 10 óra keresés (egy évre lebontva)	13.000 Ft

3. Előfizetők főhatóság szerinti megoszlása – SCI

Főhatóság	Előfizető	
	fő	%
Népjóléti Minisztérium	71	28,9
Egyetemek	27	11
Kórházak	37	15,1
Egyéb intézmények	6	2,4
Egyéni előfizetők	1	0,4
MTA Kutatóintézetek	59	24
Művelődési Minisztérium	41	16,6
Egyetemek	34	13,8
Főiskolák, oktatási intézmények	7	2,8
Mezőgazdasági és Élelmezés-ügyi Minisztérium	38	15,5
Egyetemek	19	7,8
Kutatóintézetek	13	5,3
Egyéb intézmények	6	2,4
Különböző tárcák	37	15
Üzemek, vállalatok	27	11
Kutatóintézetek	5	2
Egyéb	5	2
Összesen:	246	100

4. CD-ROM adatbázisokból történt szolgáltatások

Teljesített disszertáció megrendelések	1 db	8.700.-Ft	1 fő
Előfizetett CD-ROM keresések	60 óra	80.000.-Ft	6 fő
Alkalmi CD-ROM keresések	520 óra	815.825.-Ft	204 fő
Összesen	580 óra	904.525.-Ft	211 fő

5. CD-ROM bemutatók, tájékoztatók

Csoportok	Alkalom	Össz. idő
Szombathelyi Tanárképző Főiskola	5	10 óra
SOTE Könyvtára	1	2 óra
Kolozsvári Tanárképző	1	1,5 óra
Szociológiai Int.	1	3 óra
ELTE hallgatók	3	7 óra
Külföldi vendégek	21	68 óra
Egyéni bemutatók	11 fő	23 óra
Összesen:	43 fő	114,5 óra

6. Kutatásszervezési dokumentáció

	1993	1994
a referátumokban feldolgozott dokumentumok száma	154	87
Ebből: szemlében	–	18
figyelőben	46	55
híryanagban	108	14
A bibliográfiai rovatban közzétett tételek száma	1.950	2.160
A belső munkatársak referáló tevékenysége (szerzői ívben számítva)	12,0	13,5
A külső munkatársak referáló tevékenysége (szerzői ívben számítva)	9,2	4,2
	21,2	17,7
Ebből a K-F-ben közzétett szemle és egyéb referátum	15,2	13,1
bibliográfia	8,0	8,9
belső erőből készült idegen nyelvű anyag	–	0,5
	23,2	22,5

VIII. HÁLÓZATI ÉS MÓDSZERTANI SZOLGÁLAT

A Hálózati és Módszertani Szolgálathoz tartozó intézeti könyvtárak száma 47, ebből 21 társadalomtudományi és 26 pedig természettudományi profilú. Összállományuk 1994. dec. 31-én 1,801.644 könyvtári egységet tett ki, melynek részletes adatait a VIII/1. táblázat foglalja össze.

Állománygyarapításra a társadalomtudományi könyvtárak 16,860.334 Ft-t, a természettudományi könyvtárak 134,911.532 Ft-t, összesen 151,771.866 Ft-t fordítottak. A feladott folyóiratrendelések száma 1.645 cím (társadalomtudományok köréből 611, a természettudományok köréből 1.034), összesen 87,642.921 Ft értékben. Az egyes intézeti könyvtárak állományadatát, a beszerzésre fordított összeget, a foglalkoztatott könyvtárosok számát a VIII/2. táblázat részletezi.

Az intézeti könyvtárak nemzetközi cseréjére a VIII/3., az olvasó- és állományforgalmára a VIII/4., a könyvtárközi kölcsönzésre a VIII/5., a könyvtárosok szakképzettségére, a személyi ellátottságra vonatkozó adatokra a VIII/6. sz. összeállítás ad betekintést.

Valamennyi fentebb felsorolt ill. a táblázatokban szereplő összesített adatokkal kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a statisztikai adatszolgáltatás nem volt teljeskörű (a Szociológiai Int. és a SZTAKI nem adott statisztikát), így az összesített adatok nem tudják hitelesen érzékelteni az előző évhez képest a számadatok akár pozitív akár negatív változásait.

Az év során a HMSZ kiadta az intézeti könyvtárak címjegyzékét, összeállította a kutatóintézeti szakkönyvtárak gyűjtőköri mutatóját, továbbította az OSZK KKK-hoz a hálózati könyvtárak könyvgyarapodását jelző katalóguscédulákat, összegyűjtötte, feldolgozta, továbbította a tagkönyvtárak statisztikai adatait a KSH-nak és az MKM-nek, elemzéseket készített az intézeti könyvtárak tevékenységéről, gyakorlati kérdésekben szakmai segítséget nyújtott. Együttműködve a Szerzeményezési Osztállyal a HMSZ lebonyolította az Elsevier- és a Sabre-Alapítvány ajándékkönyv akcióját, melynek keretében 3.080 kötet került az intézeti könyvtárakba, némileg enyhítve a beszerzési gondokon.

A szokásos évi hálózati értekezleten a szakmai kérdések (állománygyarapítás, információellátás, gépesítés stb.) mellett szó esett az akadémiai törvényben foglaltak alapján a hálózati tevékenység átalakulásáról. Tekintve, hogy az új jogi szabályozás hatályaon kívül helyezte az MTA intézeti könyvtári hálózat működését szabályozó elnöki és főtítkári határozatokat, szükségessé válik az együttműködés új alapokra helyezése, új kapcsolatrendszer formáinak a kialakítása.

1. Állomány, állománygyarapodás

Dokumentumfajta	állomány 1993. XII. 31-én	1994. évi gyarapodás	1994. évi törlés	állomány 1994. XII. 31-én
könyv	968.287	13.262	5.580	975.969
folyóirat	415.865	13.746	2.947	426.664
egyéb dokumentum	392.016	8.983	1.988	399.011
Összesen:	1 776.168	35.991	10.515	1 801.644

2. Tagkönyvtárak állomány nagyság szerinti megoszlásban: állománygyarapításra fordított összeg, személyi ellátottság

100.000 könyvtári egységen felüli könyvtárak:

	állomány	gyarapításra ford. összeg	személyi ellátottság		
			főfogl.	részfogl.	összesen
1. Központi Fizikai Kut. Int.	197.301	26 233.520	9	3	12
2. Irodalomtudományi Intézet	155.810	725.739	5	4	9
3. Zenetudományi Intézet	148.349	842.307	2	3	5
4. Történettudományi Intézet	108.150	486.765	3	1	4
Összesen:	609.610	28 288.331	19	11	30

50.000 könyvtári egységen felüli könyvtárak

	állomány	gyarapításra ford. összeg	személyi ellátottság		
			főfogl.	részfogl.	összesen
1. Világgazdasági Kutató Intézet	93.100	1 992.854	10	4	14
2. Néprajzi Kutató Intézet	67.289	541.171	1	1	2
3. Földrajztudományi Kutató Intézet	66.258	729.980	2	1	3
4. Atommagkutató Intézet	55.553	8 899.367	2	–	2
5. Matematikai Kutató Intézet	55.345	11 454.367	2	2	4
Összesen:	337.545	23 617.739	17	8	25

10.000 könyvtári egységen felüli könyvtárak:

	állomány	gyarapításra ford. összeg	személyi ellátottság		
			főfogl.	részfogl.	összesen
1. Művészettörténeti Kutató Intézet	48.294	1 207.464	1	1	2
2. Régészeti Intézet	46.342	281.075	3	–	3
3. Közgazdaságtudományi Intézet	45.297	2 569.368	6	1	7
4. Állam- és Jogtudományi Intézet	45.128	211.583	2	1	3
5. Központi Kémiai Kutató Intézet	44.524	23 956.984	3	2	5
6. Politikai Tudományok Intézete	41.694	1 103.308	3	–	3
7. RKK Dunántúli Tudományos Intézet	39.760	1 279.181	3	–	3
8. Magyar Földrajzi Társ.	39.687*	n.a.	–	–	–
9. Nyelvtudományi Intézet	38.209	903.023	2	2	4
10. MTA Könyvtára Lukács Arch.	36.878	188.853	3	3	6
11. SZTAKI	33.995*	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
12. Csillagászati Kutató Intézet	33.688	3 178.186	1	1	2
13. Geodéziai és Geofizikai Kutató Intézet	33.521	2 302.691	2	–	2
14. Szegedi Biológiai Központ	28.732	25 577.388	4	–	4
15. Talajtani és Agrokémia Kutató Intézet	26.400	2 761.691	1	2	3
16. Filozófiai Intézet	23.734	932.424	1	1	2
17. Műszaki Fizikai Kutató Intézet	21.345	4 099.681	1	–	1
18. Pszichológiai Intézet	19.731	1 543.692	2	–	2
19. Izotópkutató Intézet	19.560	5 130.576	2	–	2
20. Kísérleti Orvostudományi Kutató Intézet	19.533	3 883.546	1	2	3

* 1993. évi adat

	állomány	gyarapításra ford. összeg	személyi ellátottság		
			főfogl.	részfogl.	összesen
21. Növényvédelmi Kutató Intézet	19.477	2 312.438	1	1	2
22. Mezőgazdasági Kutató Intézet	19.090	3 445.000	2	–	2
23. RKK Alföldi Tudományos Intézet	15.726	361.281	1	1	2
24. Balatoni Limnológiai Kutató Intézet	13.793	1 058.747	1	–	1
25. Ökológiai és Botanikai Kutató Intézet	12.159	1 103.988	–	1	1
26. Magyar Numizmatikai Társulat	11.216	93.622	1	–	1
27. CSKI Napfizikai Observatórium	11.197	194.123	–	4	4
Összesen:	788.710	89 679.913	47	23	70

10.000 könyvtári egységen aluli könyvtárak:

	állomány	gyarapításra ford. összeg	személyi ellátottság		
			főfogl.	részfogl.	összesen
1. Szegedi Biológiai Központ Enzimológiai Intézete	9.437	2 632.912	1	–	1
2. Műszaki Kémiai Kutató Intézet	8.639	2 292.547	–	1	1
3. Állatorvostudományi Kutató Intézet	7.261	1 304.928	–	1	1
4. Bányászati Kémiai Kutatólaboratórium	7.217	350.082	–	1	1
5. Természettudományi Kutatólaboratóriumok	6.644	729.712	1	–	1
6. Ipar- és Vállalatgazdaságkutató Intézet	5.997	841.067	–	1	1
7. ÖBKI Magyar Duna-kutató Állomás	4.510	246.250	–	2	2
8. Kutatás- és Szerveztelemző Intézet	4.452	196.557	1	–	1

	állomány	gyarapításra ford. összeg	személyi ellátottság		
			főfogl.	részfogl.	összesen
9. Természettudományi Kutatólaboratóriumok Geokémiai Kutatólaboratóriuma	4.063	1 032.828	–	1	1
10. Szociológiai Intézet	4.052*	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
11. Társadalmi Konfliktu- sok Kutató Központja	3.507	559.000	1	–	1
Összesen:	65.779	10 185.883	4	7	11

3. Nemzetközi kiadványcsere

	cserepartnerek		könyvtári egységek száma			
	száma		küldött		kapott	
	1993	1994	1993	1994	1993	1994
Társadalomtudományi könyvtárak	1.468	1.290	18.429	26.488	6.441	8.949
Természettudományi könyvtárak	1.967	1.922	8.891	7.870	7.301	6.765
Összesen:	3.435	3.212	27.320	34.358	13.742	15.714

4. Olvasó- és állományforgalom

	beiratkozott olvasók		könyvtár látogatók		kölsönzött doku- mentumok		helyben használt dokumentumok	
	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994
Társadalomtudo- mányi könyvtárak	2.713	2.701	39.123	31.621	42.820	49.018	119.097	125.961
Természettudo- mányi könyvtárak	4.360	3.679	46.950	46.569	27.151	26.608	81.746	83.432
Összesen:	7.073	6.380	86.073	78.190	69.971	75.626	200.843	209.393

* 1993. évi adat

5. Könyvtárközi kölcsönzés

	dokumentumok száma			
	küldött		kapott	
	1993	1994	1993	1994
Társadalomtudományi könyvtárak	628	551	817	844
Természettudományi könyvtárak	9.364	8.734	5.472	5.919
Összesen:	9.992	9.285	6.289	6.763

6. Személyi ellátottság

	1993	1994
főfoglalkozású könyvtáros	96	87
nem főfoglalkozású könyvtáros (részmunka-idős, megbízási díjas, társadalmi munkás)	56	49
összesen	152	136
főfoglalkozású munkatársak könyvtárosi szakképzettsége:		
felsőfokú szakképzettségű	45	59
középfokú szakképzettségű	25	19
szakképzettség nélküli	26	9
Összesen	96	87

IX. AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

A Levéltár 1994-ben folytatta az állománygyarapítást, a begyűjtött anyag feldolgozását és ellátta az MTA Titkárságának irattári feladatait és a levéltári kutatószolgálatot.

Az iratállomány növekedése: 45,84 ifm volt, így a teljes állomány 2.085,49 iratfolyóméterre növekedett. A hanganyag gyűjtemény a közgyűlési anyaggal gyarapodott.

Az MTA Titkárságától átvett legjelentősebb irategyüttesek: Nemzetközi Együttműködési Iroda 12,84 ifm; Tudományos Minősítő Bizottság 7,56 ifm; Társadalomtudományi Főosztály 8,64 ifm.

A feldolgozó munka során az előző évek gyakorlatának megfelelően főként az újonnan beérkező anyagok rendezését végezte el a Levéltár, így középszintű rendezésre került sor az előbb említett nagy irategyüttesekben és néhány kisebb egységben is (pl. Elnökségi Közoktatási Bizottság, Irodalomtörténeti Társaság).

A Levéltár a kutatószolgálat során a tudományos kutatóknak, az MTA Titkárságának 151 esetben adott információkat vagy kölcsönzött iratokat, illetve kielégítette a konkrét kutatási igényeket. A tudományos kutatási esetek száma 60 volt. A kutatók számára 1.450 iratról készült másolat.

Biztonsági mikrofilmbezárás során 41.954 felvétel készült a levéltári anyagból.

X. REPROGRÁFIA

1. Fototechnikai szolgáltatások

1993-ban a FEFA (Felzárkózás az Európai Felsőoktatáshoz Alap) pályázaton az Egyetemi Könyvtárral közösen elnyert pályázati összeg (64.400 \$ és 200.000.- Ft) 1994-ben került felhasználásra. A műszaki fejlesztést szolgáló pályázati pénz egy Schaut SMA 1B típusú könyvtári mikrofilmfelvevő vásárlását tette lehetővé. Ezzel a készülékkel hagyományos beállításban vagy a kötet teljes kinyitása nélkül is lehet könyveket, kéziratokat fényképezni. A gépen készült anyag fele részben az Egyetemi Könyvtár igényeit szolgálja.

A Mikrofilmtár jelentős fototechnikai szolgáltatásokkal állt a megrendelők rendelkezésére, melyeket az alábbi táblázat részletez:

	1993	1994
Felvételek száma		
mikrofilm	172.330	146.540
kisfilm	1.265	1.568
6x6 vagy 9x12 cm felvétel	283	126
összesen	173.878	148.237
Másolatok száma		
mikrofilm-másolat (m)	6.380	3.500
fotókópia (nagyítás) (db)	3.915	6.388
elektrosztatikus nagyítás (db)	10.346	16.263
összesen	20.641	26.151

2. Xerox gyorsmásolat

1994-ben 4.045 megrendelésre 230.172 db másolat készült. A megrendelések száma jelentősen megnőtt, ennek ellenére a másolatok száma nem érte el az előző évi mennyiséget. Az MTA Hivatala számára 9.732 db, az MTA Könyvtára számára 59.430 db és egyéb megrendelésre 161.010 db másolat készült.

A megrendelések összesített adatai:

	1993	1994
Megoszlás az előállítás technikája szerint:		
IBM III géppel készült	69.330	56.127
Infotec géppel készült	94.851	96.271
RANK Xerox 5026 géppel	36.280	48.642
RANK Xerox 5030 géppel	39.946	29.132
Összesen:	240.407 db	230.172 db

XI. TUDOMÁNYOS ÉS SZAKÉRTŐI MUNKA

A Könyvtár szakirányú tevékenységéhez szervesen kapcsolódik a kutató- és szakértői munkája.

A munkatársak résztvettek az egyetemi oktatásban (ELTE BTK, TTK), tagjai voltak különböző tudományos társaságoknak, akadémiai és egyéb bizottságoknak, szerkesztőbizottságoknak. (L. XI/4.). Intézményi szinten ill. egyénileg jelentős volt a különböző szakmai programokban való részvétel. A Miniszterelnöki Hivatal Tudománypolitikai Bizottság (TPB) Titkárságának megbízásából készült egy előzetes rendszerterv az Országos Szakirodalmi Információs Rendszer megvalósítására, mely a TPB Szakirodalmi Információpolitikai Munkabizottság 1994. máj. 9-i ülésén elfogadásra került. Ebben Rózsa György főigazgató kezdeményező szerepet vitt és a végrehajtásnak egyik irányítója volt. A kormány tanácsadó testületként működő TPB Információs Munkacsoportján kívül a Könyvtár képviseletével tevékenyen részt vett a Könyvtári és Informatikai Kamara Tudományos és Szakkönyvtári tagozatának, a Nemzeti Kulturális Alap ill. annak Könyvtári Szakmai Kollégiumának szervező, véleményező, érdekvédelmi munkájában. A Könyvtár egyik munkatársa a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Társadalomtudományi Szekciójának elnöki funkcióját töltötte be. Az intézmény szakértői tevékenységében hangsúlyos szerep jutott az MTA tudományértékelési programjában, nemzetközi tudományelemzési vizsgálatokban való részvételnek.

A tudományos munka részben intézményi szinten, kutatási programokban (L. XI/1.), részben egyéni kutatásokban realizálódott (L. XI/2.). Az egyéni tudományos munka az állományfeltáró, forrásfeltáró, információelméleti, tudományometriai kutatásokra ill. a humán-, a társadalom-, valamint a természettudományok különböző szakterületeire terjedtek ki. A publikációs eredményeket a XI/3. pont foglalja össze. A Könyvtár heti 8 órás munkaidő kedvezménytel járó kutatónapot biztosított 17 munkatársa számára és alapítványi pénzből támogatást nyújtott tanulmányutakon, konferenciákon való részvétel költségeihez.

1. Kutatási programok

Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái

Az életrajzi lexikon kéziratának állagmegóvási, szerkesztési és publikálási munkálatait anyagilag az Országos Kiemelésű Társadalomtudományi Kutatások VIII/a főirány biztosította.

Befejeződött a kézirat állagmegóvása, a teljes anyag 28.214 xeroxoldal. A kéziratból megírásra és sajtó alá rendezésre került az M, N, O betűk anyaga 30,29 szerzői ív terjedelemben. Az eddig elkészített anyag összesen 670,5 szerzői ív. A Viczián János szerkesztésében készülő kötetekből 1994-ben a 16. kötet került nyomdába.

Scientometria program

A kutatómunka az alábbi témák köré összpontosult:

- A hazai természettudományos alap kutatás mutatószámainak kidolgozása és folyamatos publikálása ill. azok nemzetközi viszonyítása;
- A tudományos kutatási tevékenység működési mechanizmusával kapcsolatos kvantitatív módszereket alkalmazó kutatások;
Tudományometriai módszerek valószínűségi számítási megalapozásával kapcsolatos kutatások;
- Az MTA kutatásirányítási elméletét és gyakorlatát szolgáló számítógépes „MTA Központi

Publikációs Adatbank” karbantartása és üzemeltetése. Az adatbank 1980 és 1992 közötti időszakra vonatkozó adatai elérhetővé váltak az IIFPKI hálózaton;

– A „Scientometrics” c. nemzetközi tudományos folyóiratnak, valamint az „Impakt” c. magyar-angol nyelvű folyóiratnak a szerkesztése.

A tudományometriai tevékenység részben szerződéses alapon folyt.

2. Egyéni kutatások

Az alábbi felsorolás csak a kutatónapot élvező munkatársak témáit tartalmazza, de az egyéni kutatások ennél jóval szélesebb körben folynak. A munkatársak tudományos munkájának eredményeit teljes körűen (a publikációkat, az előadásokat) a XI/3. pont tartalmazza.

Kutatónap témák:

Apor Éva: Iráni kultúrtörténet – A Mahmud Mirza tanulmány előkészítése angol kiadásra.

Bíró Júlia: Számítógépes szövegfeldolgozási módszerek alkalmazása a szakirodalmi visszakeresésben (közgazd. tud.)

Darabos Pál: Hamvas Béla életművének monografikus feltárása.

F. Csanak Dóra: Fülel Lajos levelezésének kiadása.

Fekete Géza: Akadémiai tagajánlás, tagválasztás, tagság 1830–1949.

Hay Diana: XVIII. századi tudománytörténet, társadalomtörténet.

Isztray Botond: Írói tevékenység.

Káldos János: Kénosi-Uzoni: Historia ecclesiastica Unitariorum in Transylvania c. kézirat kiadása.

Körmendy Kinga: A XIV-XV. századi esztergomi könyv- és könyvtári kultúra és az olaszországi egyetemi jogi oktatás kapcsolata.

Mokányiné Nagy Katalin: Kelet-Kárpátalja állattartási nyelvkincsének szótárszerű feldolgozása – Técsői tájszótár.

N. Abaffy Csilla: A XVI. századi magyar kódexek faksimile kiadása (Lányi-kódex).

Pálfalvi Lajos: Tény és metafora.

Ritoók Zsigmondné: Janus Pannonius összes műveinek kritikai kiadása.

Rojasné Marth Hildegárd: A XX. századi latinamerikai regények narratológiai vizsgálata.

Rozsondai Béláné: Magyar könyvkötéstörténet.

Szilágyi Gáborné: Bibliográfiai adatgyűjtés a Turkologischer Anzeiger (Wien) számára.

Vitályos László: Ady-levelezés kritikai kiadása.

3. Munkatársak publikációi, előadásai

Apor Éva

Irán: birodalmak, hagyományok. 2. kiad. Bp. 1994. Kőrösi Csoma Társ. 270 p.
(Keleti kultúrák évezredei. 1.)

Bánhegyi Zsolt

A sample of foreign language books published in Hungary: 1992–1993.

= Budapest Review of Books, 1994. 1. 53–56. p.

Bibliographia Hungarica: selected works from 1993.

= Budapest Review of Books, 1994. 2. 101–104. p.

Bibliographia Hungarica: art-linguistics-psychology 1980–1993.

= Budapest Review of Books, 1994. 3. 154–156. p.

Transylvania in the Quarterly, 1960–1993. A bibliography.

= The Hungarian Quarterly, 1994. No. 133. 95–99. p.

Könyvtári menedzsment és marketing szimpózium. Bp. 1993. Könyvtári és Informatikai Kamara.
77, 71 p. (Fordítás)

Az MTA Könyvtárának gyűjteményeiből létrehozott adatbázisrendszer.

Előadás a DAT '94 magyar adatbázisforgalmazók konferenciáján, Bp. 1994. nov. 3.

Bíró Júlia

Szövegfeldolgozás a közgazdaságtudományi irodalomban. II. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia 1992. Veszprém, 1994. Egy. Kiad. 44–48. p.

Politematikus tudományos-műszaki szövegek oroszról angolra és angolról oroszra való gépi fordításának interaktív rendszere. Cikkism. (Naučn. Tehn. Inf. 2. ser. 1993. 3.)

= Könyvtári Figyelő, 1994. 1. 142. p.

A könyvtárügyi menedzserek felkészítése marketing ismeretekre. Cikkism. (Naučn. Tehn. Bibl. 1993. 3.)

= Könyvtári Figyelő, 1994. 1. 154–155. p.

Könyvtárügyi törvényalkotási feladatok. Cikkism. (Naučn. Tehn. Bibl. 1993. 5.)

= Könyvtári Figyelő, 1994. 1. 118. p.

Váratlan fordulat. Cikkism. (Biblioteka, 1993. 5.)

= Könyvtári Figyelő, 1994. 1. 113. p.

Az indexelés kritikus első szakasza: a tárgyi feltárás. Cikkism. (J. Inf. Sci. 1993. 6.)

= Könyvtári Figyelő, 1994. 2. 310–311. p.

Informatika – egy új tudományos disciplina. Cikkism. (Naučn. Tehn. Inf. 1. ser. 1993. 6.)

= Könyvtári Figyelő, 1994. 2. 283–284. p.

Grúzia tájékoztatási politikája az átmeneti periódusban. Cikkism. (Naucn. Tehn. Inf. 1. ser. 1993. 5.)
= Könyvtári Figyelő, 1994. 2. 286–287. p.

Minőség – a szolgáltatás legfőbb ismérve. Cikkism. (Naucn. Tehn. Bibl. 1994. 5.)
= Könyvtári Figyelő, 1994. 4. 647–648. p.

Könyvtárosképzés tapasztalatai és perspektívái. Cikkism. (Naucn. Tehn. Bibl. 1994. 3.)
= Könyvtári Figyelő, 1994. 4. 615. p.

Braun Tibor

Transport Extraction for Trace Element Separation and Preconcentration, III. Polyurethane foam Sorbent Supported Transport Extraction. (Tsz. S. Palágyi)
= Fresenius J. Anal. Chem. 348. 211–214. 1994.

Mechanochemistry: A Novel Approach to the Synthesis of Fullerene Compounds. Water Soluble Buckminsterfullerene- γ -Cyclodextrin Inclusion Complexes via a Solid-Solid Reaction. (Tsz. Á. Buvári-Barcza etc.)
= Solid State Ionics, 74. 47–51. 1994.

Stacking Defects in C₆₀ Films. (Tsz. M. Manciu etc.)
= Fullerene Science and Technology, 2(3). 255–289. 1994.

A magyar kémiai alap kutatás egy évtizede 1980–1989, a folyóirat szakirodalom tükrében.
(Tsz. Maczelka H., Schubert A.)
= Magyar Kémiai Folyóirat, 100. 1994. 47–61. p.

World Science in the Eighties. National Performances in Publication Output and Citation Impact, 1985–1989 versus 1980–1984. Part I. All Science Fields Combined, Physics and Chemistry.
(Tsz. W. Glänzel, H. Maczelka, A. Schubert)
= Scientometrics, 29(3), 299–334. 1994.
Part II. Life Sciences, Engineering and Mathematics.
= Scientometrics, 31(1), 3–30. 1994.

Temperature Induced Acoustic Emission from Polycrystalline Buckminsterfullerene.
(Tsz. P. Berényi etc.)
= J. Chem. Soc., Chem. Commun., 1613–1614. 1994.

Foreword.
= Scientometrics, 30(2–3), 373. 1994.

Keeping the Gates of Science Journals: A Quantitative View. (Tsz. A. Schubert, S. Zsindely)
= European Science Editing, Sept. 1994. No. 53. 3–5.

Cserbák András

Kovács I. Gábor: Kis magyar kalendáriumtörténet 1880–ig. Bp. 1989. Akad. K. 242 p. lsm.
= Ethnographia, 1992(1994). 3–4. 319–320. p.

Darabos Pál

Hamvas Béla műveinek hatodik kötete.

= Élet és Irodalom, 1994. 46. 11. p.

Egy eleven Hamvas-regényhős különös élete és halála.

= Élet és Irodalom, 1994. 51–52. 9. p.

René Guénon élete a hagyomány gondolatának szolgálatában. Előadás az ELTE Hamvas Béla Körében, 1994. dec. 13.

F. Csanak Dóra

„Hidas a végzet talpa alatt” Fülep Lajos ismeretlen újságcikke.

= Ars Hungarica, 1994. 1. 165–171. p.

Az Erdélyi Kéziratkiadó Társaság.

= Az Erdélyi Magyar Nyelvművelő Társaság kétszáz éve (1793–1993).

Kolozsvár, 1994. 18–22. p.

Szócikkek az Új Magyar Irodalmi Lexikon I–III. kötetében a 18. századra vonatkozóan.

Glänzel Wolfgang

A Stochastic Model the Ageing Analyses of Scientific Literature.

(Tsz. U. Schoepflin)

= Scientometrics, 30(1), 49–64. 1994.

What are Highly Cited Publications? A Method Applied to German Scientific Papers, 1980–1989.

(Tsz. H. J. Czerwon)

= Research Evaluation, 2(3). 135–141. 1992.

Little Scientometrics – Big Scientometrics .... and Beyond. (Tsz. U. Schoepflin)

= Scientometrics, 30(2–3), 375–384. 1994.

Dominanz der Universitäten. (Tsz. H. J. Czerwon)

= Universitätszeitung, 21. 15–17. 1993.

World Science in the Eighties. National Performances in Publication Output and Citation Impact, 1985–1989 versus 1980–1984. Part. I. All Science Fields Combined, Physics and Chemistry.

(Tsz. W. Glänzel, H. Maczelka, A. Schubert)

= Scientometrics, 29(3), 299–334. 1994.

Part II. Life Sciences, Engineering and Mathematics.

= Scientometrics, 31(1), 3–30. 1994.

IrWin – A Characterization Tool for Discrete Distributions under Windows.

= R. Dutter, W. Grossmann (Eds.) Short Communications in Computational statistics. Proceedings of the COMPAST '94. Wien, 1994. 199–200.

Physics in the European Union in the 1980-s. Report Nr. FOM–94. 1483.

Utrecht, 1994. (Tsz. A. Schubert, T. Braun etc.)

Mehrwert von bibliographischen Datenbanken. (Tsz. U. Schoepflin)
= W. Rauch et al. (Eds). Mehrwert von Information – Professionalisierung der Informationsarbeit.
Univ.Verlag, Konstanz, 1994. 209–216.

Preface. (Tsz. H. Kretschmer)
= Scientometrics, 30(1), 5–6. 1994.

International Scientific Collaboration in a Changing Europe. A Bibliometric Analysis of
Co-authorship Links and Profiles of 5 East-European Countries in the Sciences and Social Sciences,
1984–1993. European Conference on Social Science Information Needs and Provision in a Changing
Europe, 1994. XI. 11–13, Berlin. Előadás.

Gregorovicz Anikó

Biblioteka VAN na službe nauki. Bibliotečnoe obsluživanje special'noj literaturoj BVAN. Előadás.
Az Orosz Tudományos Akadémia Könyvtári-Információs Tanácsának Konferenciája, Moszkva,
1994. okt. 4–5. 7 p.

Isztray Botond

Völgyút. Regény. Bp. 1994. Kráter Műhely Egy. 83 p.

Jakob Bühne átköltés.
= Polis, 1994. tavaszi szám. 11-15. p.

Énrólam nem emlékezhetek.
= Polis, 1994. őszi szám. 47–51. p.

Völgyút. I.
= Magyar Napló, 1994. 11. 9. p.

Napóleon halála.
= Magyar Napló, 1994. 15. 32. p.

Káldos János

Enyedi György: Historia elegantissima. Bev. és a szöveget gondozta – –.
Bp. 1994. Balassi. 125 p.

Az erdélyi unitárius egyház Enyedi György püspökségének idején. Előadás a JATE I. sz. Iroda-
lomtörténeti Tanszékén, 1994. aug. 15.

Előadások a régi könyvek és kéziratok számítógépes feldolgozásáról. ELTE BTK Könyv-
tártudományi és Informatikai Tanszék.

Koreny Ágnes

Túléli-e Gutenberg az elektronikus könyvkiadást? (Referátum)

= Kutatásszervezési Tájékoztató, 1994. 4. 293–296. p.

Körmendy Kinga

A 14–15. századi bolognai egyetem könyvkultúrájának egy magyar vonatkozású kódexe.

= Magyar Könyvszemle, 1994. 1. 1–15. p.

Kodikológiai előadások a könyvmúzeológiai posztgraduális képzés keretében.

ELTE BTK Könyvtártudományi és Informatikai Tanszék.

Maczelka Hajnalka

A magyar kémiai alap kutatás egy évtizede. (1980–1989), a folyóirat szakirodalom tükrében.

(Tsz. Braun T., Schubert A.)

= Magyar Kémiai Folyóirat, 100(3). 47–61. 1994.

World Science in the Eighties. National Performances in Publication Output and Citation Impact, 1985–1989 versus 1980–1984. Part I. All Science Fields Combined, Physics and Chemistry.

(Tsz. W. Glänzel, T. Braun, A. Schubert)

= Scientometrics, 29(3), 299–334. 1994.

Part II. Life Sciences, Engineering and Mathematics.

= Scientometrics, 31(1), 3–30. 1994.

All Quiet on the Eastern Front? Analysis of the Publication, Reference and Citation Patterns of Zhurnal Analiticheskoy Khimii, 1990–1991 versus 1980–1981. (Tsz. A. Schubert)

= Analytical Proceedings Including Analytical Communications, 31 (Apr.) 141–144. 1994.

Marth Hildegard

„...Nuestro laberinto, el de todos los hombres.” Estudios sobre la actual narrativa latinoamericana.

Bp. 1994. ELTE. 243 p.

Mokányiné Nagy Katalin

Nabludenija nad lekszikoj zsvotnovodsztna vengerszkih jazükovüh osztrovkov vosztocsnogo

Zakarpatya VIII. szlova, szvjazannüje sz nazvanijami zsvotnovodcseszkih posztroek.

= Linguistica Uralica, 1994. 2. 108–111.p.

Folytonosság és változás az akadémiai információellátásban. Az akadémiai intézeti könyvtárak 1994. évi hálózati értekezletéről. (Tsz. Rózsa Gy.)

= Könyvtári Figyelő, 1994. 4. 547–555. p.

Murányi Lajos

Egyesületi könyvtárak a reformkori Fejér megyében.

= Fejér Megyei Könyvtáros, 1993. 2. – 1994. 1. 21–39. p.

Az MTA Könyvtárának 1992. évi új külföldi beszerzései. (Könyvészet, könyvtári szakirodalom). Bibliográfia.

= Magyar Könyvszemle, 1993. 4. 476–479. p.

Az MTA Könyvtárának 1993. évi új beszerzései. (Könyvészet, könyvtári szakirodalom). Bibliográfia.

= Magyar Könyvszemle, 1994. 4. 441–446. p.

A reformkori Fejér megye olvasáskultúrája. A székesfehérvári kaszinók és a Fejér Megyei Olvasótársaság története (1838–1849). Székesfehérvár, 1993. Fejér megyei Levéltár-Vörösmarty M. Megyei Könyvtár. 150 p.

Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA). (Nationale Forschungsstiftung, NSF).

= Newsletter – Sozialwissenschaften in Osteuropa (Berlin), Heft Juni 1994. 12. p. (Institutenprofil)

Ungarisches Bibliotheks- und Informationswesen nach 1990.

= Newsletter – Sozialwissenschaften in Osteuropa (Berlin), Heft November 1994. 14–16. p.

N. Abaffy Csilla

Nádor-kódex 1508. Bp. 1994. Nyelvtud. Társ. (Közreműködés)

Pálfalvi Lajos

Vége a lengyel romantikának?

= Holmi, 1994. 3. 476–478. p.

Visszatérés. Henryk Grynberg Lengyelországban.

= Nagyvilág, 1994. 12.

Halott világok – lehetséges világok. Lengyel esszék. Szerk. – –, Krasztev Péter. Bp. 1994. Seneca.

Fordítások P. Szewc: Pusztulás. Bp. 1994. és S. Vincenz: Tájak – történelemmel. Pécs, 1994.

c. kötetekben.

Ritoók Zsigmondné

Peregrinazione erudite nel regno di Mathia Corvino.

= Italia e Ungheria all'epoca dell'umanesimo Corviniano. Firenze, 1994. 203–209. p.

Le poesie di Ladislao Vetési.

= Matthias Corvinus and the Humanism in Central Europe. Bp. 1994. 203–209. p.

A veszprémi Camoena.

= Klaniczay-émlékkönyv. Bp. 1994. 101–109. p.

A római fölíratok gyűjtői Pannóniában.
= Pannonia regia. Bp. 1994. 318–329. p.

Bakócz Bálint prépost síremléke a Magyar Nemzeti Múzeumban.
= Művészettörténeti Értesítő, 1994. 231–233. p.

Szócikkek az Új Magyar Irodalmi Lexikon I–III. kötetében a XV–XVI. századra vonatkozóan.

Antike Rezeption und nationale Identität in der Renaissance. Bp. 1993. (Ism.)
= Irodalomtörténeti Közlemények, 1994. 429–431. p.

Humanista főpapok Veszprémben. Veszprémi Múzeumi Napok, 1994. máj. 9. Előadás.

Rózsa György

A gazdasági elmélet és gyakorlat információs forrásainak tipológiája és ennek számítógépes modellezése. (Tsz. Rába András és Telcs András.) Tanulmány a 480. sz. OTKA-pályázatra, 1994. október. 104 p.

Országos szakirodalmi információellátás – akadémiai információellátás.
= Magyar Tudomány, 1994. 9. 1131–1135. p.

Előzetes rendszerterv az Országos Szakirodalmi Információs Rendszer megvalósítására. 1994 március–május. Készült a Miniszterelnöki Hivatal Tudománypolitikai Bizottság Titkársága megbízásából. Elfogadásra került a TPB Szakirodalmi Információpolitikai Munkabizottság 1994. május 9-i ülésén. (Konzultánsok: Bakonyi Péter, Csurgay Árpád, Rózsa György, Horváth Tibor)
= Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1994. különszám. 97 p.

Az országos szakirodalmi információpolitika „Előzetes rendszerterve” és környezete.
(Tsz. Horváth Tibor)
= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1994. 10. 387–390. p.

Folytonosság és változás az akadémiai információellátásban. Az akadémiai könyvtárak 1994. évi hálózati értekezletéről. (Tsz. Mokányné Nagy Katalin.)
= Könyvtári Figyelő, 1994. 4. 547–555. p.

Utószó.

= Kónya Sándor: „... Magyar Akadémia állíttassék fel ...” Akadémiai törvények, alapszabályok, ügyrendek. 1827–1990. Bp. 1994. MTAK. 513. p.

Az információ – polgárjog. Beszélgetés Rózsa Györggyel, az MTA Könyvtárának főigazgatójával.
Riporter: Bóday Pál Péter.
= Magyar Hírlap, 1994. júl. 16. IV. p.

Les modèles de transition dans les pays de l'Europe centrale. Rapport de synthèse par Robert Estivals. (Résumé Rózsa Györgynek a 12e Colloque International de Bibliologie alkalmából elhangzott „Les métiers du livre dans la période de transition de nos jours en Hongrie” c. előadásáról.)
= Revue de Bibliologie, 1994. No. 39. 116–117. p.

V informacionnom obespečenii nauki bibliotečnoe obsluživanje ne imeet al'ternativü. Előadás. Az Orosz Tudományos Akadémia Könyvtári-Információs Tanácsának Konferenciája, Moszkva, 1994. okt. 4–5. 7 p.

Beszámoló az 1994. június 16-iki akadémiai kutatóintézeti könyvtári értekezletre. Előadás. 7 p.

Információpolitikáról. Interjú az MTV Studio '94 c. műsorában,
1994. márc. 1. Riporter: Mészáros Tamás.

Rozsonдай Béláné

Csapodiné Gárdonyi Klára (1911–1993).

= Magyar Könyvszemle, 1994. 1. 98–99. p.

A 36 soros Biblia és egy Sopronban előkerült töredéke.

= Magyar Könyvszemle, 1994. 3. 295–302. p.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár történeti kötéseiről.

= FSzEK XXXV. Évkönyve, 1989–1991 (1994). 26–31. p.

Pannonia regia. Művészet a Dunántúlon 1000–1541. Katalógus. Bp. 1994. 451–466. p. és a III–13, IX–2, 10–11, 13, 15, 30–46. tételek leírása.

Österreichische Possessorvermerke in Inkunabeln der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften.

= Ex libris et manuscriptis. Quellen, Editionen, Untersuchungen zur österreichischen und ungarischen Geistesgeschichte. Hrsg. I. Németh und A. Vizekely. 53–77. p.

Schubert András

A magyar kémiai alap kutatás egy évtizede (1980–1989), a folyóirat szakirodalom tükrében.

(Tsz. Braun T., Maczelka H.)

= Magyar Kémiai Folyóirat, 100(3). 47–61. 1994.

World Science in the Eighties. National Performances in Publication Output and Citation Impact 1985–1989 versus 1980–1984. Part I. All Science Fields Combined, Physics and Chemistry.

(Tsz. T. Braun, W. Glänzel, H. Maczelka)

= Scientometrics, 29(3), 299–334. 1994.

Part II. Life Sciences, Engineering and Mathematics.

= Scientometrics, 31(1), 3–30. 1994.

Keeping the Gates of Science Journals. A Quantitative View. (Tsz. T. Braun, S. Zsindely)

= European Science Editing, 3–5. 1994(53).

Alan L. Mackay: A Dictionary of Scientific Quotations. An irregular book review.

= Scientometrics, 29(1), 173–177. 1994.

Rendhagyó könyvismertetés a Tudományos idézetek szótáráról.

= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 41(6). 251–252. 1994.

Little Scientometrics, Big Scientometrics and Beyond. Comments on the paper by W. Glänzel, U. Schöpfli.

= Scientometrics, 30(2–3), 411–413. 1994.

All Quiet on the Eastern Front? Analysis of the Publication, Reference and Citations Patterns of Zhurnal Analiticheskoy Khimii, 1990–91 versus 1980–81. (Tsz. H. Maczelka)
= Analytical Proceedings Including Analytical Communications, 31 (Apr.) 141–144. 1994.

Szilágyi Gáborné

Turkologischer Anzeiger. Bd. 20. Wien. Inst. f. Orientalistik. (Közreműködés)

Tókécs László

A Francia Forradalom kutatási forrásgyűjteménye mikrofilmlapon és videolemezen.
= Kép- és Hangtechnika, 1993. 2. 55–58. p.

Vekerdi László

Európa „három történeti régiója” között – „valahol utat tévesztettünk”.
= Forrás, 1994. 9. 85–101. p.

Magyar lovagkor.
= Forrás, 1994. 3. 100–109. p.

Tudás és tudomány. Tanulmánygyűjtemény. Bp. 1994. Typotex. 582 p.

Füzi László: Az irodalom helyzettudata. Könyvism.
= Tiszatáj, 1994. szept. 81–85. p.

A tudományos „Téli bárány”. (Tóth Ágnes: Telepítések Magyarországa 1945–1948 között). Könyvism.
= Forrás, 1994. 8. 88–94. p.

Vitályos László

Adalék A Holnap történetéhez.
= Magyar Könyvszemle, 1994. 3. 341–343. p.

Zsindely Sándor

Keeping the Gates of Science Journals. A Quantitative View. (Tsz. T. Braun, A. Schubert)
= European Science Editing, 3–5. 1994 (53).

4. Munkatársak tagsága, testületi tevékenysége

Apor Éva

ICANAS 1997 szervezőbizottság

MTA Orientalisztikai Bizottság

Kőrösi Csoma Társaság választmányi tag

Magyar-Iráni Baráti Társaság főtítkára

Magyar Nyelvtudományi Társaság

Magyar Történelmi Társulat

Ókortudományi Társaság

Keleti Tanulmányok – Oriental Studies c. sorozat szerkesztője

Budapest Oriental Reprints c. sorozat szerkesztője

Bánhegyi Zsolt

Magyar Könyvtárosok Egyesülete

Modern Filológiai Társaság

Analecta Linguistica főszerkesztője

Bíró Júlia

Magyar Könyvtárosok Egyesülete, Társadalomtudományi Szekció vezetőségi tag

Magyar Nyelvtudományi Társaság Szlavisztikai Szakosztály

Bíróné Vasvári Lillian

Acta Chimica Hungarica – Models in Chemistry technikai szerkesztője

Braun Tibor

MTA Kutatásértékelési Bizottság tagja

MTA Radiokémiai Munkabizottság tagja

Magyar Kémikusok Egyesülete, Radioanalitikai Munkabizottság tagja

MTA Könyvtári Bizottság tagja

TMB Szakirodalmi Informatikai Alkalmi Bizottság tagja

Nemzetközi Atomenergiái Ügynökség /IAEA/ konzulense, szakértője

International Union of the History and Philosophy of Science, Division of the History of Science – Executive Committee of the Commission on Publications tagja

EASE (European Association of Science Editors) tagja

New York Academy of Science (New York) tagja

„Pro Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae” Alapítvány Kuratóriumának tagja

Journal of Radioanalytical and Nuclear Chemistry, Articles nemzetközi folyóirat főszerkesztője

Journal of Radioanalytical and Nuclear Chemistry, Letters nemzetközi folyóirat főszerkesztője

Scientometrics nemzetközi folyóirat főszerkesztője

IMPAKT folyóirat főszerkesztője

Fullerene Science and Technology folyóirat főszerkesztője

Cserbák András

Magyar Néprajzi Társaság

Domsa Károlyné

Könyvtári és Informatikai Kamara Tudományos és Szakkönyvtári Tagozat, tagozati képviselő

Nemzeti Kulturális Alap, Könyvtári Szakmai Kollégium, kuratóriumi tag

MTA Könyvtári Bizottság titkára

„Pro Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae” Alapítvány Kuratóriumának titkára

Könyv, Könyvtár, Könyvtáros c. folyóirat szerkesztőbizottsági tagja

F. Csanak Dóra

Magyar Irodalomtörténeti Társaság

Société Internationale de 18e Siècle

MTA Művészeti Gyűjtemény kuratóriumi tagja

Gregorovicz Anikó

Magyar Periodika Kör

Glänzel Wolfgang

Magyarországi Humboldt Egyesület tagja

Research Association for Science Communication and Information (RASCI) elnöke

Huszághné Kelecsényi Ágnes

Kőrösi Csoma Társaság

Káldos János

Magyar Hungarológiai Társaság

MTA Irod. tud. Intézet Reneszánsz-Barokk Kutató Csoport

Klein Ágnes

Magyar Kémikusok Egyesülete

MOTESZ Gyógyszerészeti Társaság

Koreny Ágnes

Magyar Könyvtárosok Egyesülete

Körmendy Kinga

Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság

Magyar Könyvtárosok Egyesülete

Ókortudományi Társaság

Középkortudományi Társaság

Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Restaurátor Szakbizottság

Maczelka Hajnalka

New York Academy of Science tagja

Mokányné Nagy Katalin

Magyar Nyelvtudományi Társaság

Észt Anyanyelvi Társaság /Tartu/

Murányi Lajos

Magyar Könyvtárosok Egyesülete Társadalomtudományi Szekciójának elnöke

N. Abaffy Csilla

Magyar Nyelvtudományi Társaság

Ritoók Zsigmondné

MTA Könyvtörténeti Bizottság

MTA Irod. tud. Intézet Reneszánsz-Barokk Kutató Csoport

Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság

Ókortudományi Társaság

Rózsa György

MTA Könyvtári Bizottság

MTA Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottság

Pro Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae Alapítvány Kuratóriumának társelnöke

TMB Szakirodalmi Informatikai Alkalmi Bizottság elnöke

Magyar ENSZ Társaság Kormányzó Tanács

TPB Szakirodalmi Információs Munkacsoport

Nemzeti Kulturális Alap Bizottsága

ELTE/BTK Könyvtár Tanszék mb. előadó, c. egy. tanár

ECSSID Ex. Comm. tagja

Nemzetközi Bibliológiai Társaság

Alexandria és Int. Journal of Libr. and Inf. Research /Anglia/ szerk. biz.

Bolyai Alapítvány Kuratóriuma

Magyar Bibliofil Társaság elnöksége

Digital Budapest Klub

Rozsondai Béláné

MTA Könyvtörténeti Munkabizottság

Magyar Könyvszemle szerkesztőbizottság

Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Restaurátor Szakbizottság

Ókortudományi Társaság

Sallai Ágnes

Magyar Biológiai Társaság Állattani, Ökológiai Szakosztály

Schubert András

Acta Chimica Hungarica – Models in Chemistry szerkesztője

Scientometrics szerkesztőbizottsági tagja

IMPAKT szerkesztője

Chinese Academy of Management Science tiszteleti tagja

Szilágyi Gáborné

Kőrösi Csoma Társaság

Toma Olga

IMPAKT szerkesztőbizottságának munkatársa

Tótkés László

Magyar Néprajzi Társaság

Vekkerdi László

MTA Könyvtári Bizottságának tagja

Zsindely Sándor

New Library World /Bradford, Anglia/ szerkesztőbizottságának tagja

IMPAKT szerkesztőbizottságának főmunkatársa

XII. KIADVÁNYTEVÉKENYSÉG

Az 1993. nov. 15-én kelt szerződés értelmében az MTA Könyvtár kiadványait az Argumentum Kiadó nyomdája állította elő, korábban a Könyvtár kezelésében lévő sokszorosító üzem bérbeadásának ellentételeként. Ezzel a megoldással a Könyvtár mentesült a nyomda fenntartásának, a kiadványok nyomdai előállításának költségeitől.

Mindezen körülmények ellenére az 1994. évi kiadványprogram kivitelezése, a szerződésben kikötött évi 180 nyomdai fv megjelentetése csak külső pénzügyi források igénybevételével vált lehetővé. Az igen szűk költségvetési adottságok mellett az Országos Kiemelésű Társadalomtudományi Kutatások (OKTK) VIII/a főirány járult hozzá Staud Géza 3 kötetes színháztörténeti munkája index-kötetének a megjelentetéséhez, a Soros Alapítvány pedig a Budapest Oriental Reprints sorozat Stein Aurél kötet megjelentetését támogatta jelentős összeggel. Továbbá az „Ipar Műszaki Fejlesztéséért Alapítvány” anyagilag beszállt a Kutatásszervezési Tájékoztató megjelentetési költségeinek a finanszírozásába.

A korlátozott saját anyagi lehetőségek közepette, a külső támogatások segítségével sikerült a szerződésileg kikötött nyomdai fvszám megjelentetése. Az év folyamán a közös kiadású köteteken kívül, 187,1 nyomdai fv jelent meg az intézmény kiadásában.

1. Kiadványok bibliográfiája, nyomdai teljesítmény

Kónya Sándor: „... Magyar Akadémia állíttassék fel ...” Akadémiai törvények, alapszabályok, ügyrendek 1827–1990.

Bp. 1994. MTAK. 513 p.

/MTA Könyvtárának Közleményei. 32(107)./

Csapodi Csaba–Csapodiné Gárdonyi Klára: Bibliotheca hungarica. Kódexek és nyomtatott könyvek Magyarországon 3. köt. Adatok elvesztett kötetekről.

Bp. 1994. MTAK. 360 p.

/MTA Könyvtárának Közleményei. 33(108)./

Stein Aurél: Old routes of Western Iran. London, 1940.

Bp. 1994. MTAK. XXVI, 432 p. XXXI t.

(Budapest Oriental Reprints. B 2.)

Staud Géza: A magyarországi jezsuita iskolai színjátékok forrásai. IV. köt. Mutatók.

Bp. 1994. MTAK. 235 p.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1993. évi beszámoló jelentése és 1994. évi programja. Szerk. Fekete Gézáné. Bp. 1994. MTAK. 63 p.

Közös kiadás:

Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái. XVI. köt. Sajtó alá rend. Viczián János. Bp. 1994. MTAK–Argumentum. 568 p.

Időszaki kiadványok:

Kutatásszervezési Tájékoztató, 1994. (4 szám)

Impakt, 1994. (12 szám)

Info-Társadalomtudomány, 1994. 27. 28. szám (az MTA VITA alapítvány és az MTAK közös kiadása)

*Scientometrics, 1994. 29, 30, 31. köt. /szellemi kiadás/

A megjelent munkák nyomdai ívszáma:

/*-gal jelzett kiadvány ívszámát az adat nem tartalmazza/

Összesen:	252,9 nyomdai ív
ebből:	
saját szerkesztésű	187,1 nyomdai ív
közös kiadású	65,8 nyomdai ív

2. 1993-ban megjelent kiadványismertetések

Csapodi Csaba–Csapodiné Gárdonyi Klára: Bibliotheca hungarica. Kódexek és nyomtatott könyvek Magyarországon 1526 előtt. I. Fennmaradt kötetek:

1. köt. A–J. Bp. 1988. MTAK. 447 p.

2. köt. K–Z. Bp. 1993. MTAK. 448 p.

Ism.: Madas Edit = Magyar Könyvszemle, 1994. 1. 105–106. p. (1–2. köt.)

Helmut Buchhart = Biblos, 1993. 3. 165. p. (2. köt.)

Telekiek alapítványa. Az Akadémiai Könyvtár az alapítástól az önálló könyvtárépületig 1826–1988. Szerk. Fekete Gézané.

Bp. 1989. MTAK. 199 p.

Ism.: Bogoly József Ágoston = Magyar Könyvszemle, 1994. 2. 227–228. p.

M. Kondor Viktória: A Hornyánszky-nyomda és az Akadémia könyvkiadása.

Bp. 1989. MTAK. 207 p.

Ism.: Bogoly József Ágoston = Magyar Könyvszemle, 1994. 2. 225–227. p.

Németh Gyula: Törökök és magyarok. 1–2. köt.

Bp. 1990. MTAK. 536, 312 p.

Ism.: Élet és Irodalom, 1994. szept. 9. 9. p.

„Gondolatok a könyvtárban” – „Thoughts in the library”. Szerk: Domsa Károlyné, Fekete Gézané, Kovács Mária.

Bp. 1992. MTAK. 195 p.

Ism.: Sebestyén György = Magyar Könyvszemle, 1994. 1. 102–103. p.

Földi Tamás = Magyar Tudomány, 1994. 6. 754–755. p.

Rejtő István: Mikszáthiáda. Cikkek, tanulmányok.

Bp. 1992. MTAK. 384 p.

Ism.: Nemeskéri Erika = Magyar Könyvszemle, 1994. 1. 111. p.

Végh Ferenc = Magyar Tudomány, 1994. 7. 886–887. p.

Fekete Lajos: A hódoltság török levéltári forrásai nyomában.

Szerk. Dávid Géza.

Bp. 1993. MTAK. 487 p.

Ism.: Horn Ildikó = Magyar Tudomány, 1994. 4. 508–509. p.

Ivanics Mária = Keletkutatás, 1994. tavasz. 91–93. p.

Gergye László: Kazinczy Ferenc kéziratos hagyatéka.

Bp. 1993. MTAK. 162 p.

Ism.: Fried István = Magyar Könyvszemle, 1994. 4. 462–463. p.

Szakértői bírálat (peer review) a tudományos kutatásban. Válogatott tanulmányok a téma szakirodalmából. Szerk. Braun Tibor, Schubert András.

Bp. 1993. MTAK. 198 p.

Ism.: Bencze Gyula = Magyar Tudomány, 1994. 8. 1012–1014. p.

Kónya Sándor: „... Magyar Akadémia állíttassék fel ...”. Akadémiai törvények, alapszabályok, ügyrendek 1827–1990.

Bp. 1994. MTAK. 513 p.

Ism.: Mucsi Ferenc = Századok, 1994. 6. 1289–1291. p.

Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái. Új sorozat. VII. köt. Sajtó alá rend. Viczián János.

Bp. 1990. MTAK–MTA Irod. tud. Int.–Petőfi Irod. Múz. 846 p.

Ism.: Németh S. Katalin = Irodalomtörténeti Közlemények, 1993. 5–6. 714–716. p.

Fülep Lajos levelezése. 2. köt. 1920–1930. Szerk. jegyzetekkel ellátta F. Csanak Dóra. Bp. 1992. MTAK–MTA Műv. tört. kut. csop. 629 p.

Ism.: Csűrös Miklós = Kortárs, 1994. 1. 82–87. p.

XIII. NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

A Könyvtár sokoldalúan kapcsolódik a nemzetközi szakmai élethez, ápolja e téren hagyományait és keresi a közös érdekeken alapuló további lehetőségeket.

1. Együttműködési programok

A Könyvtár intézményi szinten részt vett az alábbi együttműködési programokban:

Európai Társadalomtudományi Információs Együttműködés /ECSSID/

A 90-es évek kelet-európai politikai változásai nyomán szükségszerűvé vált az ECSSID szervezetének, programjának a megváltozott helyzethez való alkalmazása, egy új összeurópai társadalomtudományi információs együttműködés kialakítása. Ennek az új születendő programnak meghatározó eseménye volt az alábbi témakörrel megrendezett konferencia:

Social Science Information Needs and Provision in a Changing Europe. Nov. 11–13. 1994. Berlin.

Az MTAK kiadásában megjelent ECSSID Bulletin eddigi formájában megszűnt, a tervek szerint a Bulletin szerepét egy elektronikus „newsletter” veszi át.

Nemzetközi Bibliológiai Társaság /AIB/

A Nemzetközi Bibliológiai Társaság magyar munkacsoportja keretében az MTAK részt vett az AIB kutatómunkájában, szervezeti életében, az alábbi konferencia munkájában:

Premier Colloque International de Recherche (AIB)

Prague, 14–15 mai 1994.

Téma: Les transformations du système de communication écrite dans les pays d'Europe centrale depuis 1985.

Továbbá konzultációt folytatott (Párizs, 1994. nov. 24–30.) a Budapesten 1995-ben megrendezésre kerülő IX. Nemzetközi Olvasásszociológiai Konferencia keretében szervezendő bibliológiai szekció programjáról, és a Párizsban tervezett XIII. Nemzetközi Bibliológiai Konferencia előkészítéséről.

2. Külföldi tagságok

International Federation for Information and Documentation /FID/

Association Internationale de Bibliologie /AIB/

Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche /LIBER/

International Association of Oriental Librarians /IAOL/

3. Hagyományos könyvtári tevékenység – nemzetközi együttműködés

- nemzetközi kiadványcsere /L. II./
- rendelés, előfizetés külföldi terjesztőknél /L. II./
- nemzetközi kölcsönzés /L. V/6./
- a könyvtári gépesítési rendszer, Ex Libris – Tel-Aviv /L. III./

- információszolgáltatás – ISI, Philadelphia /L. VII./
- bibliográfiai gyűjtőmunka – külső akadémiai tagok publikációinak bekérése, nyilvántartása /L. VII./
- állományfeltárás: a Jewish National and University Library, Jerusalem és az MTAK együttműködése a geniza-töredékek feldolgozásában /L. IV./
- nemzetközi tudományometriai együttműködés. /L. XI/1./

4. Külföldi kiküldetések, tanulmányutak

A Könyvtár munkatársainak akadémiai kiküldetéssel, könyvtári támogatással, egyéni meghívással lehetősége nyílt külföldi szakmai látogatásokra, tanulmányutakra, konferenciákra való részvételre.

A kiutazások célja részben szakmai tapasztalatcsere, a meglévő szakmai kapcsolatok intenzitásának erősítése, részben pedig a munkatársak egyéni tudományos érdeklődésének megfelelően a különböző intézményekben a kutatómunka lehetőségének az igénybevétele.

A külföldi kiküldetések részleteit: az utazások országok szerinti megoszlását, időtartamát és a kiutazók nevét, az utazások célját, a meglátogatott intézmények felsorolását az alábbi táblázatok foglalják össze:

Külföldi kiküldetések, tanulmányutak

Ország	kiküldetési alkalmak száma	Napok száma
Anglia	1	14
Ausztria	7	58
Belgium	1	4
Cseh Köztársaság	1	5
Franciaország	5	62
Izrael	2	23
Lengyelország	1	180
Németország	3	20
Orosz Föderáció	2	12
Románia	2	10
Spanyolország	2	31
Svájc	1	6
Szlovákia	4	11

Összesen 18 fő 32 kiküldetési alkalommal 436 napot töltött 13 különböző országban, részben akadémiai, alapítványi vagy más intézményi finanszírozással, részben akadémiai vagy könyvtári támogatással és külföldi meghívással.

Külföldi kiküldetések, névmutató

Név	Ország Város	Intézmény	Cél, téma	Támogatás , napok száma
Apor Éva	Franciaország Párizs	Journées de codicologie et de paléo- graphie des manuscris du Moyen Orient	Nemzetközi konferencián részvétel	OTKA 4
	Franciaország Párizs	Bibliothèque Nationale	könyvtári kuta- tások	Ak. csere 14
Bánhegyi Zsolt	Szlovákia Pozsony	IFLA Konfe- rencia	részvétel kon- ferencián	Pro Bibl. Ala- pítvány Meghívás 5
Braun Tibor	Németország Frankfurt/M.	INFOBASE 94 konferencia és kiállítás	előadástartás	Pro Bibl. Ala- pítvány Meghívás 7
	Belgium Brüsszel	European Economic Committee	előadástartás	Pro Bibl. Ala- pítvány Meghívás 4
	Ausztria Wien	Institute for Advances Studies	megbeszélés	Pro Bibl. Ala- pítvány Meghívás 2
	Franciaország Párizs	ORSTOM Ku- tató Intézet	konferencián részvétel, előadástartás	Meghívás 31
	Ausztria Wien	Institute for Advanced Studies	megbeszélés	Pro Bibl. Ala- pítvány Meghívás 2
Domsa Károlyné	Nagy-Britan- nia London Oxford	Bodleian Univ. Libr. British Library Sweets UK Oxford Univ. Press	szakmai kon- zultáció, előa- dástartás	Pro Bibl. Ala- pítvány Meghívás 14
Glänzel Wolfgang	Spanyolország Madrid Palma de Mal- lorca	ICYT-CSIC, Institut d'Estudis Avancats	kutatási együttműködés	Ak. csere 7
	Ausztria Wien	COMPSTAT '94	konf. részvétel és előadástar- tás	Pro Bibl. Ala- pítvány 6

Név	Ország Város	Intézmény	Cél, téma	Támogatás , napok száma
	Ausztria Graz	ISI '94	konf. részvétel és előadástár- tás	Pro Bibl. Alapítvány Meghívás 4
	Németország Berlin	Social Science Information Needs and Provision in a Changing Europe	konf. részvétel és előadástár- tás	Meghívás 4
Gregorovicz Anikó	Cseh Köztár- saság Prága	Cseh. Tud. Akadémia Könyvtára	részvétel a 2. Prágai nemzet- közi Könyvtári Vásáron és szemináriumon	Ak. csere 5
	Orosz Föderáció Moszkva	A tudomány könyvtári-in- formációs ellá- tása konf.	konf. részvétel és előadástár- tás	Ak. csere 6
Káldos János	Románia Kolozsvár	Akadémiai Könyvtár	tanulmányút	JATE 7
Kolthay Tiborné	Szlovákia Martin	Matica Slo- venska mikro- film osztálya	tanulmányút	FEFA 2
Körmendy Kinga	Ausztria Wien	könyvtárak	kutatómunka	Műv. Min. 10
	Ausztria Wien	könyvtárak	kutatómunka	Műv. Min. 30
Láng Klára	Szlovákia Martin	Matica Slo- venska mikro- film oszt.	tanulmányút	FEFA 2
Marth Hildegard	Spanyolország Madrid Barcelona	könyvtárak	tanulmányút	Pro Bibl. Alapítvány Spanyol Kult. Min. 24
Murányi Lajos	Orosz Föderáció Moszkva	A tudomány könyvtári-in- formációs ellá- tása konf.	konf. részvétel és előadástár- tás	Ak. csere 6
Ormos István	Izrael Tel Aviv	Jewish National and University Library	tanulmányút	Műv. Min. 15
Pálfalvi Lajos	Lengyelország Krakkó	Krakkói Jagel- lo Egyetem	előadástartás	Meghívás 180

Név	Ország Város	Intézmény	Cél, téma	Támogatás , napok száma
Rózsa György	Svájc Genf	ENSZ Könyvtár	konzultáció	OTKA 6
	Ausztria Wien	ECSSID	programbizott- ság megbeszé- lése	MTA Meghívás 4
	Izrael Jeruzsálem Tel Aviv	Jewish Natio- nal and Uni- versity Lib- rary, Ex Libris	a Kaufmann gyűjtemény- ben található genizák feldol- gozása, Aleph könyv- tárgépesítés	Műv. Min. 8
	Franciaország Párizs	Bibliológiai Társaság ülése	konf. részvétel és előadástar- tás	MTA 7
	Németország Berlin Bonn	ECSSID kon- ferencia, Infor- mationszent- rum Sozialwissen- schaften	részvétel kon- ferencián	Meghívás 9
Schubert András	Franciaország Párizs	ORSTOM Ku- tató Intézet, UNESCO	konf. részvétel és előadástar- tás	Pro Bibl. Ala- pítvány Meghívás 6
Tőkés László	Szlovákia Martin	Matica Slo- venska mikro- film oszt.	tanulmányút	FEFA 2
Vitályos László	Románia Nagyvárad	Kőrösvidéki Múzeum Ady Múzeum	Ady E. halálá- nak 75. év- ford. rende- zett tud. ülés.	Pro Bibl. Ala- pítvány Meghívás 3

XIV. ALAPÍTVÁNY

Az Alapítvány kuratóriumának tagjai:

Elnök:	Ujfalussy József, akadémikus
Társelnök:	Rózsa György, c. egy. tanár, az MTAK főigazgatója
Titkár:	Domsa Károlyné, az MTAK ügyvezető főigazgatóhelyettese
Tagjai:	Beck Mihály, akadémikus
	Braun Tibor, c. egy. tanár,
	az MTAK informatikai főigazgatóhelyettese
	Enyedi György, akadémikus
	Fodor Sándor, tanszékvezető egy. tanár
	Fülöp Géza, az irod.tud. kandidátusa
	Kolosi Tamás, egy. tanár, a szociológiai tud. doktora
	Láng István, akadémikus, MTA elnöki tanácsadó
	Németh G. Béla, akadémikus, az Egyetemi Könyvtár főigazgatója

A négy évre visszatekintő „Pro Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungaricae” alapítvány anyagi hozzájárulásával több vonatkozásban lehetőséget nyújtott olyan programok megvalósításához, amelyeknek finanszírozása az elégtelen költségvetési keret miatt kivihetetlen lett volna.

Az Alapítvány programja a *technológiai fejlesztés* irányába, az Aleph integrált könyvtárgépesítési rendszer szoftver vásárlásához, a rendszer hardware-jének korszerűsítéséhez nyújtott jelentős pénzügyi támogatást.

Enyhítette az Alapítvány az *állománybeszerzés* gondjait is, amennyiben anyagiakkal hozzá tudott járulni hagyatékvasárlásokhoz (Illés Endre hagyaték, továbbá folyamatban van Király István hagyatékának megvásárlása).

A *nemzetközi szakmai és tudományos kapcsolatok* ápolásának jegyében ugyancsak az Alapítvány támogatásával realizálódhatott a munkatársak egyes tudományos konferenciákon való részvétele, tanulmányutak, kutatóutak igénybevétele.

Az Alapítvány pénzügyeit kezelő Kurátor Kft. összesített (1991. II. – 1994. VI.) kimutatást készített az Alapítvány eddigi pénzügyi forgalmáról, melyből a legjelentősebb kiadási adatok a következők:

– könyvtárgépesítés és az ezzel kapcsolatos szolgáltatások (ISI, Aleph/Ex Libris stb.)	11,447.000.– Ft
– kézirat- és könyvbeszerzés, restaurálás	1,764.000.– Ft
– nemzetközi kapcsolatok	619.000.– Ft
Az Alapítvány tőkéje jelenleg:	7,07 millió Ft.

XV. KÖNYVTÁR ÉS PROPAGANDA

Az Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény az MTA Könyvtárát teljes állományával együtt az MTA törzsvagyonához tartozó ingatlanok közé sorolta, az MTA Alapszabálya pedig önálló paragrafusban foglalta össze a Könyvtár alapfunkcióit és kodifikálta nemzeti intézmény jellegét. E jogszabályi megfontolások megerősítik a közel 170 éves intézmény tényleges státusát az Akadémián belül és a közgyűjtemények sorában.

A Könyvtár sokirányú tevékenységével, értékes állományával több vonatkozásban részese a magyar és külföldi kulturális, tudományos élet eseményeinek. A Könyvtár résztvett az Akadémia Művészeti Gyűjteménye állandó kiállítás előkészítő munkálataiban és lehetővé tette a Kézirattárban őrzött gazdag éremgyűjtemény bemutatását. Ugyancsak a Könyvtár állományának egyes értékes darabjai szerepeltek a Petőfi Irodalmi Múzeum Balassi- és Szomory-kiállításán, a budapesti Institut Français Rabelais-kiállításán, valamint a Magyar Nemzeti Galéria „Pannonia Regia” és a Néprajzi Múzeum „Magyarok Európában” c. kiállítás anyagában.

A Könyvtár állománya, szakmai tevékenysége nemzetközi érdeklődésre is számot tartott, rendszeresen fogadta az intézmény a külföldi kutatókat, könyvtáros szakembereket és nagyszámú látogatót. Gyűjteményei iránt megnyilvánuló nemzetközi figyelem egyik példája a geniza-anyag izraeli-magyar összefogással készülő feltárása, kiadása.

Az idei Szinnyei József díj kitüntetettje Vitályos László, az MTA Könyvtárának munkatársa volt, aki irodalomtörténeti, bibliográfiai munkásságáért részesült a szakma megbecsülésében.

A magyar sajtóban cikkek, hírek, hivatkozások jelentek meg a Könyvtár állományáról, tevékenységéről, melynek összeállítása a XV/1. táblázatban követhetők nyomon.

Hangsúlyozottan törekedni kell a Könyvtár PR munkájának a fokozására, hagyományos publikációs és modern elektronikus csatornákon keresztül megismertetni a jelenlegi és potenciális használókkal a gyűjteményben rejlő lehetőségeket, a Könyvtár szolgáltatásait.

I. A Könyvtárról megjelent cikkek, tudósítások, hivatkozások

Az 1994. évi XL. törvény a Magyar Tudományos Akadémiáról. Melléklet az 1994. évi XL. törvény 5. § (1) bekezdéséhez.

[Az MTA Könyvtára teljes állományával együtt az MTA törzsvagyonához tarozik].

= Akadémiai Értesítő, 1994. máj. 13. (5. szám), 50. p.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.

= A Magyar Tudományos Akadémia Alapszabálya egységes szerkezetbe foglalva a Magyar Tudományos Akadémiáról alkotott 1994. évi XL. törvénnyel.

= Magyar Tudomány, 1994. 9. Melléklet, 37. p.

Akadémiai Értesítő, 1994. 12. (dec. 12.) 146. p.

Az MTA Könyvtára 1993. évi tevékenysége.

= Összefoglalás a Magyar Tudományos Akadémia elmúlt évi tevékenységéről.

Az MTA 1994. évi CLIV. rendes közgyűlésére. Bp. 1994. MTA. 182–186. p.

Rózsa György: Országos szakirodalmi információellátás – akadémiai információellátás.

= Magyar Tudomány, 1994. 9. 1131–1135. p.

Mokányiné Nagy Katalin – Rózsa György: Folytonosság és változás az akadémiai információellátásban. Az akadémiai könyvtárak 1994. évi hálózati értekezletéről.

= Könyvtári Figyelő, 1994. 4. 547–555. p.

Braun Tibor: Címzavak a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára számítógépes szakirodalmi rendszeréről és szolgáltatásairól.

= Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1994. 1. 25–27. p.

Az MTA Könyvtárának 1993. évi új beszerzései. Könyvészet, könyvtári szakirodalom. Bibliográfia. Összeáll. Murányi Lajos.

= Magyar Könyvszemle, 1994. 4. 441–446. p.

Naftali Kraus: Ki lopott el és mit a Kaufmann-gyűjteményből?

= Magyar Hírlap, 1994. okt. 26.

Rózsa György: Lopás a Kaufmann gyűjteményből.

= Magyar Hírlap, 1994. nov. 5. 18. p.

Faragó István: Hálózati könyvtár – országos szerepkör. A Matematikai Kutatóintézet könyvtára.

= Magyar Tudomány, 1994. 9. 1136–1137. p.

Ács Tibor: Kossuth Lajos tagajánlásai az Akadémián.

= Magyar Tudomány, 1994. 9. 1053–1060. p.

Pajkossy Gábor: Kossuth és a kormányzati „terrorizmus” politikája 1835–1839.

= Századok, 1994. 5. 809–817. p.

Újvári Gábor: Tudományszervezés – történelemkutatás – forráskritika. Klebersberg Kuno és a bécsi Magyar Történeti Intézet megalapítása.

= Levéltári Szemle, 1994. 3. 10–31. p.

Fehér Katalin: Beély Fidél és az első magyar pedagógiai bibliográfia.

= Magyar Könyvszemle, 1994. 1. 88–93. p.

Lázs Sándor: Ismeretlen gyűlekezeti énekek és versek a XVII–XVIII. század fordulójáról.

= Irodalomtörténeti Közlemények, 1994. 1. 88–97. p.

Physics in the European Union in the '80's. A scientometric study. Ed. by ISSRU-FOM. Amsterdam, 1994. 91 p.

b. gy.: Fizikai kutatások az Európai Közösségben.

= Új Magyarország, 1994. nov. 28.

Stock, G. Wolfgang: Die ungarische Fachinformation. Informationspolitik, Infrastruktur, Ausbildung, Datenbankproduktion und -nutzung.

= ABI-Technik, 1994. 2. 101–116. p.

Jankovics József – Monok István: Dudith András könyvtára.

= Magyar Könyvszemle, 1994. 1. 16–27. p.

Zádori Zsolt: Országunk rongya.

= Beszélő, 1994. szept. 29. 10–11. p.

Csurgay Árpád: A százötvenedik vagy az első? Rendkívüli közgyűlés az Akadémián.

= Republika, 1994. 23. 49–52. p.

Sonnevend Péter: A tudományos célú köteleespéldányok szolgáltatását szabályozó törvény koncepciója.

= Könyvtári Figyelő, 1994. 2. 175–181. p.

XVI. GAZDÁLKODÁS

1. Költségvetési beszámoló

ezer Ft-ban

<i>Kiadások</i>	Könyvtár	Informatika	Lukács Archívum	Kutatási és egyéb feladatok	Összesen
Béralap	66.291	8.137	5.078	1.007	80.513
Bérjellegű kiadások	5.097	449	203	928	6.677
Állománygyarapítás	49.867	9.385	163	36	59.451
Készletbeszerzések	3.994	7	61	32	4.094
Szolgáltatások	26.227	1.900	834	1.836	30.797
TB járulék	31.603	3.828	2.371	301	38.103
Vásárolt ÁFA	7.759	586	178	241	8.764
ÁFA befizetés	141	1.470		11	1.622
Egyéb befiz. köt.	74	124		16	214
Vagyonbiztosítás	177				177
Gép, berendezés, szoftver vásárlás	970	735	1	367	2.073
Kincstárjegy vásárlás				1.325	1.325
ÁFI saját forrás utalás	200				200
Kiadások összesen:	192.400	26.621	8.889	6.100	234.010

Állománygyarapítás

Kiadványcsere	21.390
Könyvbeszerzés	9.056
Folyóiratbeszerzés	19.265
Mikrofilm	59
Régi könyv, kézirat	295
SCI mágnesszalag	8.285
CD lemezek	1.101

összesen 59.451 eFt

<i>Bevételek</i>	Könyvtár	Informatika	Lukács Archívum	Kutatási és egyéb feladatok	Összesen
Xerox	1.061				1.061
Fotó	203				203
Kötészet	41				41
Kiadvány	390	58		119	567
Impakt		194			194
CD előfizetés		901			901
Informatika		5.394			5.394
Egyéb	336	420	18	144	918
Helyiségbérlet	324				324
Eszközkölcsönzés	180				180
Saját bevétel összesen	2.535	6.967	18	263	9.783
MTA támogatás	191.313		8.847	150	200.310
MTA céltámogatás	141				141
MTA támogatás össz.	191.454		8.847	150	200.451
MTA KSZI támogatás	500				500
AKA pályázat				1.476	1.476
OTKA pályázat				1.258	1.258
OKTK pályázat	140			1.134	1.274
OMFB pályázat		10.000			10.000
IIF pályázat		1.637		413	2.050
NKA pályázat	500				500
Alapítványi támogatás	1.288	1.714	22	1.149	4.173
Egyéb átvétel	99				99
Pályázati és egyéb támoga- tások összesen	2.527	13.351	22	5.430	21.330
ÁFA bevétel	200	1.853	–	145	2.198
Nyitó pénzmaradványból felhasználás	167		2	99	268
Bevételek összesen:	196.883	22.171	8.889	6.087	234.030
Bevétel–kiadás= tárgyévi pénzmaradvány:	+4.483	-4.450	0	-13	+20

2. 1994. évi pénzügyi elszámolás feladatok szerint (eFt)

Költséghely, feladat	Nyitó pénz- maradvány	MTA támogatás	Pályázati és egyéb támog.	Saját bevétel	ÁFA bevétel	Bevétel ösz- szesen	Kiadás	Záró pénz- maradvány
Könyvtár	417	191.454	2.527	2.535	200	197.133	192.400	4.733
Informatika			13.351	6.967	1.853	22.171	26.621*	-4.450
Összesen	417	191.454	15.878	9.502	2.053	219.304	219.021	283
Lukács Archívum	2	8.847	22	18		8.889	8.889*	-
XX. századi kutatás	3	150				153	151	2
INFO kiadvány	3		1.149	119	12	1.283	1.283	-
Láng István kiadásai	-10			144	19	153	168	-15
IIF pályázat (VAX gépre)	103					103	103	-
IIF pályázat (online katalógus)			413			413	413	-
OKTK pály. Gulyás kiadv.			1.134		114	1.248	1.248	-
OTKA: 480. sz. Rózsa Gy.			563			563	563	-
OTKA: 2476. sz. Sziklai L.			148			148	148	-
OTKA: TO13611. sz. Sziklai L.			91			91	91	-
OTKA: T006868. sz. Apor Éva			220			220	220	-
OTKA: Eo12109. Keleti Gy.			236			236	236	-
AKA: Kónya S.			1.325			1.325	1.325	-
AKA: Braun T.			151			151	151	-
Kutatási feladatok össz.	99	150	5.430	263	145	6.087	6.100	-13
Mindösszesen:	518	200.451	21.330	9.783	2.198	234.280	234.010	270**

* közvetlen költségen (rezsi áterhelés nélkül) számolva

** összes pénzmaradvány 270 eFt

ebből tárgyévi: 20

előző évek maradványa: 250 (coupon)

FÜGGELEK

AZ MTAK FUNKCIÓRENDSZERÉRŐL ÉS AZ EHHEZ TÖRTÉNŐ IGAZGATÁSI – SZERVEZETI IGAZODÁSRÓL

A Könyvtári Bizottság 1994. október 12-iki ülésén megvitatta az MTAK helyzetét és felkérte a főigazgatót arra, hogy az elhangzottak figyelembevételével foglalkozzon a jelenlegi körülményekhez történő alkalmazkodás lehetőségeivel. Az alábbi frás e lehetőségek egy csoportjának számbavétele és egyben az 1994–1995. évi MTAK Beszámoló és Program összefoglalója.

* * *

Közhely számba megy, hogy szervezeti változások önmagukban semmit nem oldanak meg. Az igazgatási-szervezeti módosítások ideig-óráig kelthetik azt a látszatot, hogy valóban érdemben változott valami. Az igazgatási-szervezeti felépítésnek és alakulásnak mindemellett megvan, meg lehet a maga jelentősége, amennyiben ez a feladat(ok)hoz, a funkciórendszerhez rendelődik hozzá. Éppen ezért nem sűrű időközökben, időről-időre és a körülményektől függően célszerű egy-egy intézmény funkciórendszerét megvizsgálni és az ebből adódó következtetések alapján átigazítani vagy sem a szervezeti rendszert.

Az MTAK esetében több indoka is van a funkciórendszer megvizsgálásának és az ebből adódó következtetések levonásának. A lényegesebb indokok:

1. Az MTAK funkciórendszerét, működésének irányvonalait több mint *harminc évvel* ezelőtt vizsgáltatta meg az MTA Elnöksége (MTA Eln. 123/1961 sz.).
2. Az MTA új *Alapszabálya* az MTAK-val foglalkozó önálló paragrafusban feltünteti az MTAK mindig is volt *nemzeti intézmény* jellegét és tömören felsorolja alapfunkcióit. A *Könyvtári Bizottságról* szólva pedig módosítja is egy vonatkozásban ezeket. Automatikus hatályon kívül helyezi az MTA intézményi könyvtári hálózatának működtetését szabályozó elnöki és főtutkári határozatokat (13/1960 MTA (A. K. 20.) sz., 17/1972 (A. K. 20.) MTA-F. sz.).
3. Az utóbbi évtizedek *információtechnológiai* változásai az MTAK-ban is helyet kaptak, a *szakirodalmi informatika* alkalmazása mélyreható változási folyamatokat indított meg. Ilyenek a külföldi gépi adatbázisokra alapozott kifelé irányuló információszolgáltatás, az erre épülő tudománymetriai kutatások és vizsgálatok. Folyamatosan épül az *integrált könyvtárgépesítési* rendszer. Ezért például az „Informatikai Főosztály” megjelölés túlhaladott, mivel a szakirodalmi informatika a MTAK integráns részévé vált. Eképpen nemcsak terminológiai kérdésről van szó (ld. 7. pont).
4. Az országos és az MTA *pénzügyi helyzetéből* következően az MTAK költségvetési ellátása évek óta *problemátikus*. Nemzeti intézményi voltának fenntartása, az ország legjelentősebbnek ítélt külföldi szakirodalmi gyűjtőrendszere (volumen, tematika, nyelv), továbbá mint az ország legtekintélyesebb nemzetközi csereszolgálata nagy nehézségek között működik.

5. Az 1961. évi fent említett MTA Elnökségi határozat óta az MTAK szervezeti és működési szabályzatai ugyan többé-kevésbé megjelenítették a több mint három évtized változásait, de mivel nem is volt feladatuk az elemzés, csak tükrözték a funkciórendszert és az igazgatási-szervezeti felépítést. Az MTAK szervezete *nem eléggé rugalmas* és túlságosan tagolt. Ez negatívan hat a *munkaerő mobilitásra* is.
6. Az MTAK funkciórendszerébe részben országos tudományos és akadémiai érdekből, részben a belső szakirodalmi informatika fejlesztéséből *nem MTAK-alapfunkciók* körébe tartozó feladatok épültek be. Ilyen a nemzetközi jelentőségű *Lukács-Archívum* szervezeti beépülése, ám ennek tisztázott igazgatási és költségvetési kerete. Másmilyen az „Informatikai Főosztályon” folyó nemzetközileg nagyra értékelt tudományelemzés és tudománymetriai tevékenység. Ennek szervezeti elhelyezése és finanszírozása (a LAK-hoz hasonlóan) *elkülönítetten*, de szakmai érdekből az MTAK infrastruktúrájára támaszkodva látszik célszerűnek, pl. az MTAK-hoz telepített *támogatott kutatóhely* formájában, önálló igazgató vezetésével, az MTA Kutatásértékelési Bizottság tudományos irányításával, vagy mint az MTA Könyvtára Kutatásértékelési (és szolgáltatási) Archívuma (a LAK-hoz hasonló önállósággal).
7. Vizsgálatra szorul az 5. pontban említett túlságos szervezeti széttagoltság. Ilyen a könyvfeldolgozási tevékenység két összefüggő egysége (címléírás, osztályozás): a Science Citation Index (SCI) témafigyelés és bibliográfia és a külön egységként működő CD/ROM különválasza az MTAK általános tájékoztatási-bibliográfiai tevékenysége keretében. Nem feltétlenül igazgatási-szervezeti módosításokról van szó – bár ilyesmire is sor kerülhet – mint inkább a *belső információáramlás* és az egymással összefüggő tevékenységek racionálisabb, gazdaságosabb ellátásáról, *munkaerőátcsoportosítási* lehetőségekről.
8. A *gyűjtőkör*, mint a funkciórendszer egyik fő meghatározója, az *országos szakirodalmi információellátás* utóbbi évtizedekben kialakult körülményeire való tekintettel vizsgálandó meg, különös tekintettel a *természettudományi* gyűjtésre. Az országos információellátási rendszernek a természettudományok a fő kritikus pontja.
9. Végül, de nem utolsó sorban az MTAK *felsőoktatási információellátási feladatköre*: a több mint *tfézezer beiratkozott olvasó* mintegy 85%-a a felsőoktatási szférából jön. Ez felveti a beszerzési források kérdését (korlátozottan többes példányok, az olvasótermi anyag karbantartása és felújítása stb.), valamint az MTAK *rendszereszerű besorolását* a felsőoktatás információellátásának javítását támogató országos és külföldi programokba.

* * *

Az 1–9. alatti pontokban felsoroltak vizsgálata

- *jövőorientációja*
- jórészen az *országos szakirodalmi információellátást* közvetlenül érinti, különös tekintettel az alap kutatásokra,
- hat az akadémiai *intézeti információellátásra*,
- érinti az ország *nemzetközi tudományos kapcsolatrendszerét*,

- összefoglalóan: kihat az *MTAK nemzeti intézményként történő működésére*, úgyis mint az ország egyik legfontosabb olyan közgyűjteményére, amely legáltalánosabban demonstrálja, hogy Magyarország mit kapott és mit adott a világ kultúrájának és tudományának.

Mindeme kérdések újragondolása és vizsgálata nemcsak racionális szemléletet és fokozatos megvalósítást igényel*. Nem vonatkoztathatók el a vizsgálandó kérdések finanszírozási, munkaerő-mozgási és az ezzel együttjáró személyi, presztízs és hasonló hatásoktól. Ezekkel ugyan számolni kell, de nem válhatnak meghatározóvá.

Meghatározó maradjon viszont az MTAK többévtizedes hagyományos toleráns légköre.

Dr. Rózsa György

* Bizonyos kezdeti lépések történtek e vonatkozásban:

- az ún. kutatónapok folyamatos felülvizsgálata és az önálló alkotási lehetőségek ésszerűbb kihasználása,
- a kiadványtevékenység teljeskörű, de a pénzügyi körülményekhez jobban alkalmazkodó folytatása; így a nagymúltú negyedéves Kutatásszervezési Tájékoztató átalakítása éves tájékoztató-bibliográfiai kötetté,
- munkaerőátcsoportosítás néhány területen.

Mindezek a szükségletekhez képest ha nem is számottevő, de pénzügyi következményekkel is járnak, lényegük azonban két együttjáró fogalom: a *fejlesztés* és a *racionalizálás* követelményeihez történő *jobb alkalmazkodás*.

